

OTDK-dolgozat

2025

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

EGY ELŐREGEDŐ SZAKMA: A KÖNYVVIZSGÁLAT
AN AGEING PROFESSION: AUDITING

Győző Zalán

Konzulens: Dr. Budai Eleonóra

Kézirat lezárásának dátuma: 2024. 10. 25.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés.....	1
2. A könyvvizsgálat, mint szakterület elméleti háttere.....	5
2.1. A könyvvizsgálat kialakulásának és fejlődésének története.....	5
2.2. A mai magyar könyvvizsgálat legfontosabb jellemzői.....	9
3. Primer kutatás.....	16
3.1. Könyvvizsgálók életének legfőbb jellemzői a mindennapi emberek szerint.....	16
3.2. Az egyetemisták könyvvizsgálattal kapcsolatos ismereteik.....	24
4. Szakértői kérdőív által nyert információk elemzése.....	34
4.1. A motiváció alapja régen és most.....	35
4.2. A könyvvizsgálat előnyei és hátrányai.....	36
4.3. A szakmához szükséges készségek.....	37
4.4. A „könyvvizsgáló” titulus megszerzése.....	38
4.5. Egy kis kitekintés a jövőbe.....	39
4.6. A szakértői kérdőív eredményeinek összefoglalása.....	41
5. Összefoglalás.....	43
6. Záró gondolatok.....	51

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: „Könyvvizsgálók és könyvvizsgált beszámolók (2010-2016)”.....	12
2. táblázat: „A különböző foglalkozások presztízse, 2016”.....	14
3. táblázat: A hétköznapi embereket motiváló tényezők.....	19
4. táblázat: „Az első helyes jelentkezések rangsora alapképzések szerint 2016 és 2019 között”.....	20
5. táblázat: Az egyetemisták szakmával kapcsolatos motivációjának átlagolt mértéke.....	30
6. táblázat: A pénzügy és számvitel, illetve a közgazdász hallgatók helyes válaszadási aránya a teljes sokasághoz viszonyítva.....	33
7. táblázat: A szakértői kérdőív segítségével kapott válaszok közötti összhang.....	41
8. táblázat: „Az alapszakos közgazdász gazdálkodási és menedzsment szakon végzett hallgatók által az elhelyezkedéskor betöltött legjellemzőbb 7 munkakör”.....	47

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: A könyvvizsgálat egyetemes történelmének idővonala.....	6
2. ábra: A könyvvizsgálat magyar történelmének idővonala.....	8
3. ábra: „MKVK taglétszám 2014 és 2023 között”.....	13
4. ábra: Nemek aránya minden megkérdezett szerint és csak azok szerint, akik ténylegesen ismernek legalább egy könyvvizsgálót.....	17
5. ábra: Életkorok aránya minden megkérdezett szerint és csak azok szerint, akik ténylegesen ismernek legalább egy könyvvizsgálót.....	18
6. ábra: A könyvvizsgálók családi állapota az „utca embere” szerint.....	21
7. ábra: A könyvvizsgálók megkérdezettek szerinti leterheltsége.....	22
8. ábra: Vélemény a könyvvizsgálók társadalomban betöltött szerepéről a megkérdezettek szerint és csak azok szerint, akik ténylegesen ismernek legalább egy könyvvizsgálót.....	23
9. ábra: Vélemény a könyvvizsgálók fizetéséről a megkérdezettek szerint és csak azok szerint, akik ténylegesen ismernek legalább egy könyvvizsgálót.....	24
10. ábra: A könyvvizsgálók feladatai az egyetemisták szerint.....	26
11. ábra: Könyvvizsgálói kötelezettség az egyetemisták szerint.....	26
12. ábra: A könyvvizsgálat eredménye egyetemisták véleménye szerint.....	27
13. ábra: A könyvvizsgálat etikai alapelveinek ismeretei az egyetemi hallgatók körében.....	28
14. ábra: Az egyetemisták által ismert könyvvizsgáló cégek.....	29
15. ábra: Az egyetemisták Magyarország könyvvizsgáló céggel rendelkező városaival kapcsolatos ismerete.....	30
16. ábra: Az egyetemisták elképzelése a könyvvizsgálók munkabéréről.....	31
17. ábra: Az egyetemisták kérdőívre adott válaszaikból megállapított, könyvvizsgálattal kapcsolatos tudása pontszámokban bemutatva.....	45

1. BEVEZETÉS

Az egyetemi tanulmányaim megkezdésével pénzügy és számvitel alapszakos hallgató lettem. Ezt a két szakterületet az első pár hónapban még nagyon nehéz volt különválasztanom egymástól, de ahogyan egyre inkább telt az idő, a számvitelt sokkal közelebb kezdtem érezni magamhoz. Valószínűleg a rendezettség az, ami igazán megfogott ebben, ugyanis egy gazdasági társaság pénzügyi beszámolójának elkészítését is egy szabályozott rendszerként kell elképzelni. Egyes részeiben, mint a mérlegben és az eredménykimutatásban, minden egyes gazdasági esemény hatása érződik és minden egyes vagyონrésznek megvan a maga helye, ezeket máshova nem is lehet besorolni. Ennek elvégzését a legtöbb esetben könyvelők végzik, viszont annak, hogy ők valóban jól végzik-e el munkájukat, és hogy a már szóban forgó gazdasági események ténylegesen jól vannak-e lekönyvelve, majd, hogy ezt követően a beszámoló összeállítása a jogszabályi előírások szerint történik-e meg, annak az ellenőrzése már a könyvvizsgálók feladata. Pontosan az ehhez kellő igazságérzet, precízség, ügyfeleknek történő szíves segítségnyújtás miatt szeretnék ebben a szakmában elhelyezkedni. Ehhez kapcsolódóan érdekelni kezdett az a látszólagos ellentmondás, hogy, ha ezen munka iránti vágyam ilyen nagy, hogy történhet meg, hogy a generációm ennyire elkerüli ezt a fajta munkavégzést.

Ezért döntöttem el, hogy a kutatás során arra a fő kérdésre szeretnék választ kapni, hogy:

- Miért tartozik az „előregedő” szakmák közé a könyvvizsgálat? Egyáltalán tényleg előregedő?

A fő kérdésre a válasz megadása mindenképpen több irányú kutatást igényel, mivel egy összetett probléma-halmaz együttesnek a vizsgálata szükséges hozzá. A témát történeti szempontból, a tevékenység végzésére vonatkozó előírások, a külső szemlélők, a potenciális/leendő könyvvizsgálók, valamint a szakértők oldaláról megközelítve fogom górcső alá venni. A kutatás során továbbá az alábbi kérdésekre keresem a választ az eredményesség érdekében:

1. Honnan ered és milyen folyamaton keresztül jutott el a könyvvizsgálat a mai helyzetébe?
2. Mi jellemzi a mai magyar könyvvizsgálati tevékenységet?
3. Mennyire ismeri az „utca embere” a könyvvizsgálókkal kapcsolatos, főbb tulajdonságokat?
4. Mennyire ismerik az egyetemisták a könyvvizsgálók feladatait?

5. Mennyire vannak tisztában az egyetemisták a könyvvizsgálati kötelezettséggel, az etikai alapelvekkel, a munka végeredményével?
6. Miért szeretnének vagy éppen nem szeretnének az egyetemisták könyvvizsgálók lenni?
7. A szakmát jól ismerő szakértők milyenek látják a jelenlegi fiatalság motiváltságát, a könyvvizsgálat előnyeit és hátrányait, a szakma jövőjét?

A választ a feltett kutatási kérdésekre többféle kutatási módszer segítségével próbáltam megtalálni. Az 1. és 2. kérdéshez kapcsolódóan szekunder kutatásra került sor, amely főként hazai és külföldi szakirodalom kutatást foglalt magában. A 3., valamint a 4., 5. és 6. kérdésekhez kapcsolódóan kérdőíves megkérdezésre került sor. Az egyik kérdőívvel az „utca emberét”, a másikkal egyetemistákat céloztam meg. A pilot jellegű kutatással céloim a fő jellemzők behatárolása volt. A 7. kérdéshez kapcsolódóan a könyvvizsgálói szakmában szakértőnek minősülő, több éves szakmai gyakorlattal rendelkező 7 szakemberhez juttattam el szakértők részére összeállított kérdéssort, amelyet írásban vagy személyes interjú keretében válaszolhattak meg. A kutatás során mind az indukció, mind a dedukció módszerét alkalmaztam.

A tanulmány a kutatási kérdések sorrendjében tárgyalja a téma feldolgozását. Ebből adódóan a következő fejezetben ismertetésre kerül az elvégzett szekunder kutatás, amely a vizsgált téma elméleti vonatkozásainak, valamint az eddigi kutatási eredményeknek a feltárása érdekében számottevő. Összefoglalásra kerül a témában releváns magyar és idegen nyelvű szakirodalom, ezáltal pozicionálva a kutatás témáját térben és időben, végül pedig, majd, ezzel kerülnek összevetésre a primer kutatás által nyert információk is. Az összevetés lehetőséget biztosít a tárgyalt probléma eredetének, a jelenlegi helyzetének és a lehetséges jövőbeni megoldási lehetőségének feltárására.

A harmadik fejezet a primer kutatásként készített két kérdőívre fókuszál. Az egyik azt vizsgálja pilot kutatás keretében, hogy az „utca embere” mennyire van tisztában azzal, hogy kik is azok a könyvvizsgálók. Ennek behatárolása érdekében olyan kérdések kerültek be a kérdőívbe, amelyek választ adnak arra, hogy a hétköznapi emberek, akiknek nem tartozik mindennapjaikba a könyvvizsgálati szakterület, ismernek-e egyáltalán könyvvizsgálót, tisztában vannak-e a legfontosabb szakmai tevékenységeikkel és demográfiai jellemzőikkel. A pontosabb adatok megismeréséhez szükséges kideríteni azt is, van-e elképzelésük arról, hogy milyen képességekre és készségekre van szükségük a könyvvizsgálati tevékenységet végző szakembereknek feladataik elvégzéséhez és mi jellemzi munkamoráljukat, megbízhatóságukat, anyagi juttatásaikat. Azt kívántam behatárolni a kérdőív alapján, hogy egy „átlag” magyar állampolgár mennyire ismeri ezt a szakmát és annak képviselőit. Emellett arra is kitértem, hogy

a szakterületet jellemző, feladatvégzéssel kapcsolatos tulajdonságok mennyire állnak közel a válaszadókhoz, ezek alapján el tudnák-e képzelni magukat ebben a munkakörben, mi motiválná őket és mi nem. Az ezzel kapcsolatos kérdőív teljes egészében megtalálható a tanulmány *1. mellékletében*. Az „utca emberéhez” szóló kérdőív 17 kérdést tartalmaz, melyből 4 kiegészítő és demográfiai adatokra kérdez rá. Jellemzően a kérdőív zárt kérdéseket tartalmazott. A kitöltési link a közösségi médiában került megosztásra. A kitöltés 2024. szeptember 5-től 2024. szeptember 7-ig terjedő időszakban történt a Google Forms platformján.

Az egyetemistáknak szóló másik kérdőív a pilot kutatás keretében azt méri fel, hogy a pécsi egyetemisták mennyire ismerik a könyvvizsgálattal kapcsolatos feladatokat, szabályozást, a szakma etikai normáit, a tevékenység során készített dokumentációkat, valamint a könyvvizsgáló cégeket. A kérdőívben megjelenő kutatási kérdések továbbá még azzal kapcsolatosak, hogy mit gondolnak a munkafolyamatok elvégzéséhez szükséges készségekről, melyek jellemzik a könyvvizsgálót, valamint, hogy hogyan látják a tevékenységért cserébe kapott juttatásokat. A legfontosabb azonban ennél a kérdőívénél is az volt, hogy azonosításra kerüljenek azok az audittal kapcsolatos tulajdonságok, tényezők, melyek motiválják a szakma irányába való elindulást, valamint melyek gátolják ezt. A kérdőív célja továbbá, hogy beazonosításra kerüljön azon tényezők halmaza, ami miatt nem annyira vonzó a könyvvizsgálói pálya az egyetemisták számára, valamint mi(k) az(ok) az eddig fel nem tárt tényező(k), ami(k) miatt a munkavállalók és a munkáltatók nem találják meg az összhangot ezen a területen. Ez a kérdőív a *2. mellékletben* található. Az adott kérdőívben 14 kérdés szerepel, amiből a kitöltőre vonatkozó szocio-demográfiai jellemzőket 3 kérdés méri fel. A kitöltési link az egyetemhez kapcsolódó közösségi média platformon került megosztásra. Jellemzően zárt kérdéseket tartalmazott. Az egyetemisták a kérdőívet 2024. szeptember 5. és 2024. szeptember 29. között tölthették ki a Google Forms platformon.

A negyedik fejezetben a kérdőíves megkérdezésekkel párhuzamosan végrehajtott szakértői megkérdezések összegzésére kerül sor. A megkérdezés keretében 7 szakértőnek öt nyílt kérdésre kellett választ adnia egymástól függetlenül. A szakértői kérdőív keretén belül megfogalmazott kérdésekre adott válaszok elemzése olvasható ebben a fejezetben, melyben megjelenik, hogy miként látják a szakterületet a kérdéskörben legjáratasabb hazai szakemberek.

Az ötödik fejezetben, a lehető legtöbb információ összegyűjtése után, a feltett kutatási kérdésekre adom meg a választ, majd a hatodik fejezetben, a legfontosabb következtetések kerülnek összegzésre a tanulmány lezárásaként.

Itt szeretném megragadni az alkalmat, hogy köszönetet mondjak konzulensemnek, aki szívesen elvállalta, hogy segítséget nyújt nekem dolgozatom megírásában. Nagy segítség volt

számomra egész munkám során. Köszönetet szeretnék mondani a szakértői kérdőívvel kapcsolatban együttműködő 7 szakembernek, akik készségesen válaszoltak kérdéseimre. Nekik és kérdőívem kitöltőinek is nagyon szépen köszönöm a lelkes támogatást. Végezetül köszönöm családomnak, barátaimnak, akik támogattak kutatásom előtt, alatt és után is.

2. A KÖNYVVIZSGÁLAT, MINT SZAKTERÜLET ELMÉLETI HÁTTERE

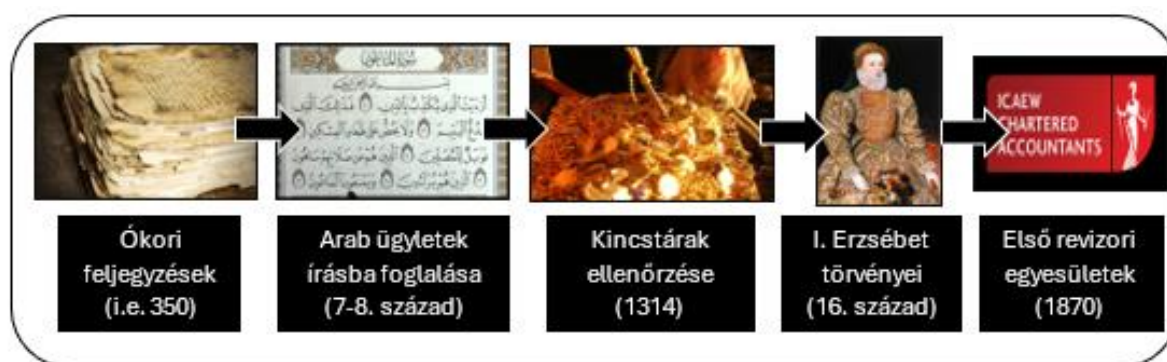
Ahhoz, hogy a már említett fő problémára megoldás születhessen, a primer kutatás megkezdése előtt szükséges szekunder kutatást végezni. Az empirikus kutatást már egy olyan munkába érdemes beágyazni, amely már tartalmazza a szóban forgó téma magyar és idegen nyelvű szakirodalmának összefoglalását.

2.1. A KÖNYVVIZSGÁLAT KIALAKULÁSÁNAK ÉS FEJLŐDÉSÉNEK TÖRTÉNETE

Ahhoz, hogy sikerüljön a jövőbeni könyvvizsgálat mai jövőképéhez képest prosperálóbb kialakítása, szükséges ismerni a tevékenység múltját. A téma összefoglalásának alapjául *Lukács László István és Török Martina Zsófia (2019) magyar könyvvizsgálat kialakulásával foglalkozó tanulmánya*, valamint *Dr. Pál Tibor (2012) könyvvizsgálattal kapcsolatos, a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karához köthető előadása* szolgált. Ezekben az anyagokban ugyanaz a könyvvizsgálati fejlődési ív körvonalazódik, tehát a két forrás alátámasztja egymást. *Tóthné Szabó Erzsébet (2015) „Számvitel és könyvvizsgálat” című tanulmánya* további adalékokkal szolgált a téma feldolgozásához. A következőkben leírtak e három műből kibontakozó kép összefoglalását tartalmazzák.

Ha az *egyetemes történelmet* vesszük alapul (lásd *1. ábra*), akkor a jelenlegi könyvvizsgálat már időszámításunk előtt 350-ben is részét képezte a mindennapi életnek. Ezt az ókori Egyiptom, Kína és Görögország területén felfedezett feljegyzések bizonyítják. Az arab világban is végezték már ezt a szakmát, méghozzá a 7-8. századtól kezdve. Ekkor kezdődött az egyes ügyletek írásba foglalásának fontossága, kötelezővé vált a könyvvezetés és a könyvvizsgálat. Európa szempontjából 1314 volt egy fontos mérföldkő, hiszen Angliában ekkor a kincstárat már kötelező volt ellenőriznie az államtitkár könyvvizsgálójának. Az első ezzel kapcsolatos szervezet majdnem 250 évvel később alakult meg, ez volt a költségvetés ellenőreinek szervezete, amely I. Erzsébet királynő nevéhez fűződik. Úgy is lehet fogalmazni, hogy az angol korona volt az első „ügyfele” a korabeli könyvvizsgálóknak, ugyanis azt kellett leellenőrizni, hogy az egyes tisztségviselőknek kiadott pénzüsségeket a megbeszéltek szerinti

célra használták-e fel. Később arra is rájöttek, hogy kelleni fog egy olyan jól működő rendszer, ami segítségével a számlák bemutatása és azonnali átadása is kivitelezhető és biztosított. Több ilyen probléma hatására 1866-ban, itt, Angliában kötelezővé vált az éves beszámolók elkészítése. Közigazgatási és könyvvizsgáló osztályok jöttek létre, melyeknek a kormányzati szervek számláit kellett ellenőrizniük, majd jelenteniük mindent a parlament felé, valamint ezek engedélyezték az államháztartás bizonyos kiadásait is. Létrejött az első fontosabb revizori szervezet 1870-ben, az Institute of Chartered Accountants in England and Wales számviteli egyesület. Ahhoz, hogy e-fajta szervezet tagja legyen valaki, már szakvizsgát kellett tenni, ezzel bizonyítani megbízhatóságukat, elkerülve minden kételyt az objektivitásukkal kapcsolatban. Anglia után Franciaországban, majd Németországban is megjelentek a könyvvizsgálattal kapcsolatos szabályozások. Azóta folyamatosan születtek újabb és újabb törvényalkotások a könyvvizsgálásra és a könyvvizsgálatra vonatkozóan. Idővel a többi ország is becsatlakozott a sorba, hol rövidebb, hol hosszabb idő elteltével.

1. ábra: A könyvvizsgálat egyetemes történelmének idővonalja

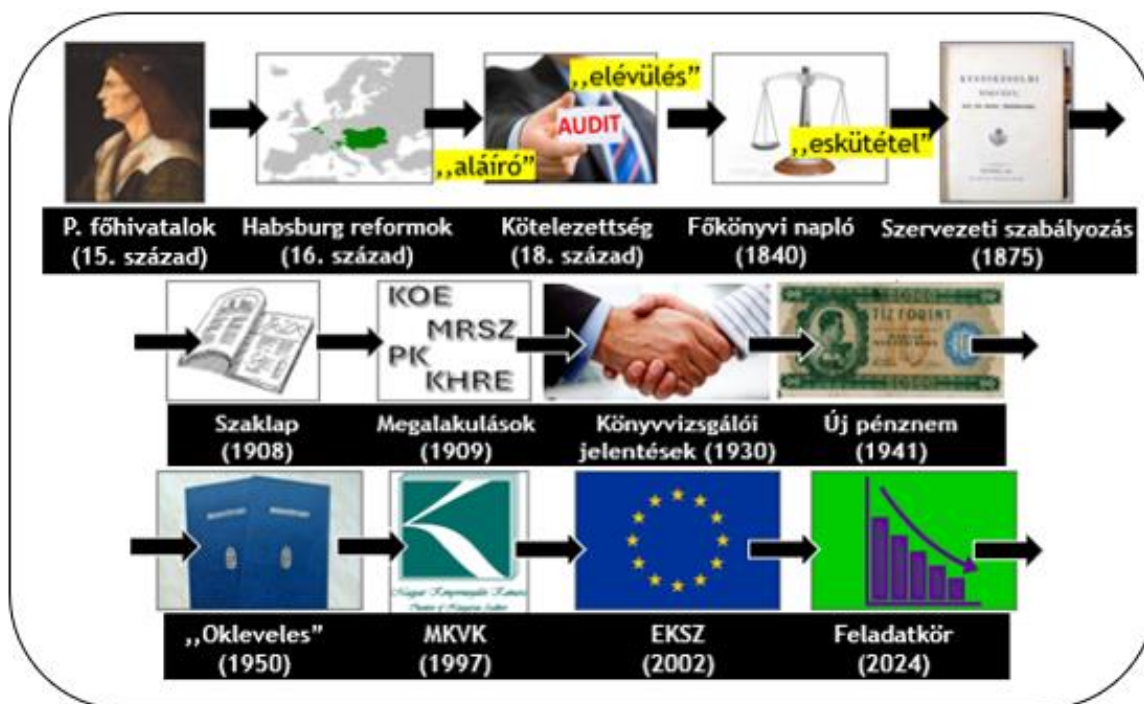
Forrás: Saját szerkesztés a szekunder kutatás során szerzett információk felhasználásával

A szóban forgó szakterület első magyar állomása Hunyadi Mátyás 15. századi uralkodása volt. Létrejött ekkor már egy pénzügyi főhivatal, de az egyes gazdasági események ellenőrzése még koránt sem volt egységes és célravezető. A Habsburgok általi megszállás azonban pénzügy-igazgatási reformokat hozott magával az ország területére. Könyvvizsgálattal, ellenőrzéssel kapcsolatos kamarai szervek jöttek létre, ahol már nem volt újdonság az a szakember sem, aki egyetemi képesítéssel rendelkezett. III. Károly nevéhez fűződik az 1723. évi, első olyan jogszabály, mely kötelezővé tette a rendszeres, szabályos és pontos könyvvizsgálásokat, illetve nyilvántartásokat. Az első olyan momentum, amikor megjelent a mai „aláíró könyvvizsgáló” megnevezésű személy fontossága, az volt, amikor a valóságtartalom és hitelesítés érdekében előírássá tették a számlák, szerződések hiteles személyek általi aláírását. Az „elévülés”, mint jelenlegi fogalom is ekkor keletkezett, csak akkoriban ezt az adósság 3 évig

lehetséges behajtásánál vették figyelembe, ugyanis ennyi időre kellett biztosítani az eredeti dokumentumok megőrzését. 1840 a jogi szabályozások miatt volt fontos éve a magyar könyvvizsgálatnak. A törvény olyan, eddig nem említett újdonságokra kötelezte az érintetteket, mint a főkönyvi napló vezetése, a mérleg elkészítése. Ez volt az a pillanat, amikor elkezdtek kötelezővé tenni a könyvelők számára, a ma már a szakma alapját képező eskütételt. Egyre több szabályozás vette kezdetét, az első jelentős előírás az 1875. évi XXXVII. számú Kereskedelmi törvény lett. Továbbá olyan, ma is jelentős szervezetek szabályozása jött ekkor létre a magyar gazdaságban, mint a közkereseti társaság, a részvénytársaság és a betéti társaság. 1908-ban megjelent a Magyar Könyvviteli Folyóirat, mint első számviteli szaklap, 1909-ben pedig a Könyvszakértők Országos Egyesülete is megalakult. Ezt követte a Magyar Revizori Szövetség (későbbiekben MRSZ), majd a Pénzügyi Központ megalakulása. Kötelezővé vált a kisebb pénzügyi intézetek ellenőrzése és a leltár, valamint a pénzügyi beszámoló egyes részeinek, a mérlegnek és az eredménykimutatásnak a felülvizsgálata. Ekkor még, ha a gazdasági társaság vagyon- és jövedelemértéke nem volt megfelelő a Magyar Királyi Adóhivatal szerint, akkor rendelték el a kötelező könyvvizsgálatot. Ezt azonban ekkor az adóhivatal is ugyanígy elrendelhetette. Fontos megemlíteni még az 1930. évi korlátolt felelősségi társaságokról (továbbiakban kft.) szóló törvényt, mivel bizonyos részletei a könyvvitelre is vonatkoznak. A kft.-k ennek köszönhetően szabadon választhattak maguknak könyvvizsgálót. A választott hites könyvvizsgáló innentől fogva az üzleti év bármely napján megvizsgálhatta, megtekinthette és bekérhette az adott társaság készleteit, berendezéseit és különböző iratait. Az ezekről készített írásos jelentések elkészítése volt a következő munkafolyamat, ami a mai könyvvizsgálói jelentésnek feleltethető meg. A felelősségteljes munkavégzés is jelen volt, hiszen kártérítést követeltek tőlük, amennyiben jelentésüket nem megfelelő módon, nem valós tartalommal készítették el. Ezek következtében szigorodtak a szakemberek kitanítása is, mely oktatásba több miniszternek is volt beleszólása. Ekkor alakult a Hites Könyvvizsgálókat Képző Bizottság. Észrevehető, hogy egyre inkább kezdett azzá alakulni a könyvvizsgálati rendszer, amelyet ma jól ismerünk. Ahogy közeledett a II. világháború, úgy születtek rendeletek a zsidókra nézve is. A szakmabeliek zsidó aránya maximum a 6%-ot tehetett ki. Több mindent átvettünk ekkor a német auditrendszerből, ilyen volt az, hogy több éven keresztül lehessen egy cég „pénzügyi beszámolóit ellenőrizni” ugyanaz a személy. Ekkor alakult több könyvvizsgálói társaság is és részvénytársaságok számára is kötelezőek lettek a könyvvizsgálói szolgáltatások. A kutatás szempontjából azonban, talán a legfontosabb adat az, hogy 1941-ben 579 bejegyzett hites könyvvizsgálója volt hazánknak. Ebben az időszakban készítették el az első, azóta is

használatos forintmérleget, hiszen 1946-ban vezették be az új pénznemet. Megszűnt a hites könyvvizsgálat intézménye, majd a Hites Könyvvizsgálók Országos Szövetsége oszlott fel.

1950-től az „okleveles” könyvvizsgáló a megfelelő megnevezés, nem a „hites”. Az oklevelek kiadását a Pénzügyminisztérium Számviteli Képesítő Bizottsága végezte el. Már 1956-ban megindult volna az Okleveles Könyvvizsgálók és Mérlegképes Könyvelők Szövetségének megalapítása, ez azonban a forradalom miatt nem sikerült. Először az Igazságügyi Könyvszakértői Bizottság, majd a Magyar Könyvszakértők Társasága jött létre, 1987-ben pedig gazdasági átalakulásoknak köszönhetően a Magyar Könyvvizsgálók Egyesülete is csatlakozott a korábbi szakmai szervezetekhez. 40 olyan év után, amelyben a könyvvizsgálóknak csak egyetlen feladatuk volt, mégpedig a tervgazdaság igényeinek a kielégítése, végre minden adva volt ahhoz, hogy a lehető legjobb képzések által, szerteágazó tudással rendelkező szakembereket juttassanak a pályára és ezt meg is tették. 1997-ben az létrejött a Magyar Könyvvizsgálói Kamara lett, ami nem sokkal később csatlakozott is az Európai Könyvvizsgálók Szervezetéhez 2002-ben. 2007-ben végül megalkottak egy új törvényt az EU-s jogharmonizáció érdekében, ami a Magyar Könyvvizsgálói Kamara tevékenységéhez, a könyvvizsgálati kötelezettséghez és a könyvvizsgálói közfelügyelethez kapcsolódik. A következő fejezetekben azt fogom ismertetni, hogy ezek a folyamatos törvénymódosítások hogyan változtatták meg a magyar könyvvizsgálatot és mi jellemzi 2024-ben ezt a szakterületet (az utóbbi két bekezdés összefoglalására szolgál a 2. ábra).

2. ábra: A könyvvizsgálat magyar történelmének idővonala

Forrás: Saját szerkesztés a szekunder kutatás során szerzett információk felhasználásával

2.2. A MAI MAGYAR KÖNYVVIZSGÁLAT LEGFONTOSABB JELLEMZŐI

Miután bemutatásra került, hogy honnan indult maga a könyvvizsgálat és milyen utat is járt be ez az egész szakma, most szükséges áttekinteni a szakma jelenlegi helyzetét. Ennél az alfejezetnél *Petrányi Anikó és Túróczi Imre (2015) magyar könyvvizsgálati rendszerrel kapcsolatos tanulmánya* jelentette a kiindulópontot. Emellett, még a *Magyar Könyvvizsgálói Kamara által 2017-ben közzétett, Fehér Mihályhoz és Torma Józsefhez köthető előadásból*, az *RSM Hungary könyvvizsgálói jelentésekről szóló cikkéből* és *Munkácsi Márta, A Minőségellenőrzési Bizottság egy tagjának nevéhez fűződő 2016-os előadásból* nyert adatok kerültek felhasználásra. Végül a *Magyar Könyvvizsgálói Kamara szabályzatában olvasottakkal* kellett ezt mind kiegészíteni a pontos, precíz munka kedvéért.

A törvények a könyvvizsgálati kötelezettséggel kapcsolatban is időről-időre változtak. Ma már „*Kötelező a könyvvizsgálat...minden kettős könyvvitelt vezető vállalkozónál*”. Viszont van kivétel, mégpedig akkor, „*ha az alábbi két feltétel együttesen teljesül: a, az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában a vállalkozó éves (éves szintre átszámított) nettó árbevétele nem haladta meg a 300 millió forintot, és b, az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában a vállalkozó által átlagosan foglalkoztatottak száma nem haladta meg az 50 főt*”. Ezt „*nem alkalmazhatja a tárgyévi üzleti évet követő üzleti évben a vállalkozó, ha a tárgyévi üzleti év mérlegfordulónapján 10 millió forintot meghaladó, 60 napnál régebben lejárt – az adózás rendjéről szóló törvény szerinti – köztartozása van*”. Végül vannak még egyéb esetek, amikor ugyancsak nem vehető figyelembe a bekezdés elején leírt kivétel, ezek a következők: „*...nem alkalmazhatja: a, az a kettős könyvvitelt vezető vállalkozó, ahol a könyvvizsgálatot jogszabály írja elő, b, a takarékszövetkezet, c, a konszolidálásba bevont vállalkozás, d, a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, ... f, a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó*”. Ezeket mind-mind megtalálhatjuk a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 155§-ában.

A könyvvizsgálatban nagyon fontos szerepe van az etikai alapelveknek, ugyanis ezek is olyan szabályok, amelyek azért jelentek meg ezen a szakterületen, hogy a szakmához köthető szkepticizmust el lehessen törölni. Az egyik ilyen elv a tisztesség elve. Ez a könyvvizsgálók egyenességét, hitelességét, megfelelő magatartását biztosítja. Az objektivitás a szubjektív döntéshozatal miatt számottevő, nem szabad, hogy a szakmabeliek egy ellenőrzés során abba a hibába essenek, hogy elfogultságból, esetlegesen előítéletből ne a valós véleményüket nyilvánítsák ki a pénzügyi beszámolóról, ezzel kockáztatva az adott vállalkozás folytatását. A szakmai hozzáértés és a megfelelő gondosság elve ad garanciát arra az ügyfélnek, hogy a

munkavállaló rendelkezik azzal a felkészültséggel, amelynek köszönhetően megfelelően, alaposan el tudja végezni feladatait, képes felmérni a kockázatos területeket, észrevenni az esetleges hibákat, problémákat. A titoktartás, mint etikai elv magáért beszél. Bizalmasan kell kezelni, vagyis nem szabad nyilvánosságra hozni semmi féle olyan információt, adatot, tényt, amelyet feladatai elvégzése közben szerzett meg a könyvvizsgáló, nehogy azok veszélyeztessék az adott ügyfelet, céget, illetéktelen fél tudomására jutása okán. Az utolsó, szóban forgó elv a hivatáshoz méltó magatartás. A könyvvizsgálónak nem szabad semmi olyan magatartást tanúsítania, amely a szakma hitelét rossz irányba sodorná. Legyen egy, a szakmához kellő felkészültsége, vállalja a felelősséget azért, amit leírt az adott gazdasági társaság ellenőrzésének eredményeképpen született jelentésében.

A leírt elvek azért annyira szükségesek, mert vannak olyan, munkának való megfelelést veszélyeztető tényezők, melyek gátolják a független könyvvizsgálást. Ilyen például az önérdék veszélye, amelyre a legegyszerűbb példa, amikor valaki úgy vizsgálja a céget, hogy abban pénzügyi érdekeltsége van, és ami, ezáltal könnyen befolyásolhatja a szakember ítélőképességét. Az önellenőrzés veszélye akkor állhat fenn, ha az auditot végző személy nem tudja szabályszerűen ellátni feladatát, mert egy általa vagy munkatársa által korábban vizsgált társaság beszámolóját kell ellenőriznie. Elfogultság veszélyének hívják, amikor a könyvvizsgáló annyira egyetért már az ügyfél álláspontjával, hogy nem tud objektíven döntéseket hozni. Magánjellegű kapcsolat veszélye akkor jöhet szóba, amikor egy könyvvizsgáló ügyfele egy hozzá annyira közel álló személy, hogy előbbi már nem képes reális, objektív vizsgálat elvégzésére. Végül a fenyegetés veszélye az, amikor olyan helyzetnek van kitéve a könyvviteli szakértő, hogy nem meri azt a véleményt megfogalmazni az ügyfél pénzügyi helyzetéről, amit valójában lát és gondol.

Az évek folyamán sokat változott az is, hogy pontosan mely feladatok tartoznak a könyvvizsgálók munkakörébe. Ma már egy átlagos könyvvizsgálat öt főbb szakaszból tevődik össze. Az első lépés a megbízások elfogadása vagy éppen annak megtartása. Ekkor dönteni kell arról, hogy az adott ügyfél megfelel-e azoknak a szempontoknak, ami alapján nyugodt szívvel elvállalható pénzügyekkel kapcsolatos eseményeinek ellenőrzése. A megtartás is szóba kerülhet, csak az abban az esetben, ha már ismert a vállalkozás a könyvvizsgáló számára, esetleg ő vizsgálta az előző üzleti évét is a gazdasági társaságnak és tartja annak pénzügyi helyzetét annyira stabilnak, hogy elfogadja a következő esztendőre történő felkérést is. Ezt követi a tervezés fázisa. Ez az a része a munkafolyamatnak, amely során tüzetesebben meg kell ismerni az ügyfelet, az ő vizsgálni kívánt cégét. Fel kell mérni a kockázatos területeket, meg kell ismerni a számviteli politikáját. Ezek fogják ugyanis megalapozni a következő szakaszt, a

végrehajtást. A munka középső része tehát abból áll, hogy az előbb említett kockázatos területeket megvizsgálják, leltároznak, újraszámolnak, szemrevételeznek, főként annak érdekében, hogy bizonyosságot szerezzenek arról, hogy a társaság nem követett-e el pontatlanságból vagy esetleg csalásból fakadóan olyan hibákat, melyek veszélyeztetnék a vállalkozás folytatásának elvét. Éppen ezért kell bizonyítékokat is gyűjteni, annak érdekében, hogy felelősségteljes véleményt alkothassanak. Az áttekintés következik ekkor, amelynek lényege, hogy megállapítsák, hogy az imént szóba került könyvvizsgálati bizonyítékok alkalmasak-e arra, hogy belőlük megfelelő következtetéseket lehessen levonni. A feladatokat a könyvvizsgálói jelentés elkészítésével kell lezárni, mely a könyvvizsgáló szerzett tapasztalatait és véleményét kell, hogy tartalmazza, és aminek hatalmas súlya lehet a vállalkozás jövőjére nézve. A könyvvizsgálók legfőbb feladatai tehát tisztán láthatók. Amellett, hogy a pénzügyi beszámolókat szakmai szemmel véleményezik, és ezzel valós képet nyújtanak a gazdálkodó vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetéről, még vizsgálják a gazdaságilag kockázatos területeket, szerteágazó tudásuk által képesek javaslatot tenni gazdasági társaságoknak befektetésekkel, költséghatékonysággal kapcsolatban és segítséget nyújthatnak például az EU-s pályázatok követelményeinek történő megfelelésben is.

Amellett sem lehet elmenni szó nélkül, hogy az említett jelentésekre vonatkozó elvárások sem ugyanolyanok már, mint régen. A „záradék” kifejezés napjainkban már nem is használatos, ma a következő vélemények születhetnek egy-egy ügyfél kapcsán: tiszta vélemény, korlátozó vélemény, ellenvélemény és a véleményadás visszautasítása. Minősítés nélküli, azaz tiszta vélemény, abban az esetben adható, ha az ellenőrzési folyamatot végző személy úgy ítéli meg, hogy a beszámoló megbízható, valóban tükrözi a vállalkozó jelenlegi helyzetét. A korlátozó vélemény akkor szokott szóba kerülni, amikor a már említett pozitív visszacsatolás nem adható, de nem is olyan mértékű hibák merültek fel a vizsgálat során, melyeket beláthatatlan következménnyel kellene súlytani. Ezzel szemben ellenvéleményt kell alkalmazni, ha a pénzügyi beszámoló olyan hiányos, félrevezető vagy valótlan elemeket tartalmaz, amelyeket már nem lehet szimplán korlátozással bírálni. A legkülönlegesebb eset pedig, a véleményadás visszautasítása, ekkor a könyvvizsgáló úgy ítéli meg, hogy nem tudott elegendő bizonyítékot szerezni ahhoz, hogy megfelelő és reális véleményt alkosson az ügyfél pénzügyi, jövedelmi helyzetéről. Az előzőekben említett, könyvvizsgálattal kapcsolatos feladatok és alapelvek mind-mind megtalálhatóak a *2007. évi LXXV. törvényben* is.

A könyvvizsgálat eddig leírt, jelenlegi tulajdonságai, elemei egy nagyon hosszú, változásokkal teli folyamat eredményei. Ezek mellett még számtalan szabálmódosítás volt, melyek közül a lényegesebbek a következőkben olvashatók. 2013-tól például, nem kötelező a

könyvvizsgálat az önkormányzatok számára, ami valamilyen mértékben csökkentette a könyvvizsgálók feladatainak számát. A közfelügyeleti hatóság lett ugyanakkor az illetékes hatóság, mely az irányelv szerinti végső felelősséggel bír. Ekkor a Magyar Könyvvizsgálói Kamarának megint csak csökkent feladatköre, viszont rájuk delegált, rájuk bízott közfelügyeleti feladatokat még elláthatott a szervezet. Megmaradt joga az új kamarai tag könyvvizsgálók és könyvvizsgáló cégek nyilvántartásba vételére és különböző fegyelmi eljárások lefolytatására, de az audit munkákhoz szükséges szakmai és gyakorlati tudás igazolását már nem végezheték el. Ezeket a kutatás szempontjából azért fontos megemlíteni, mert hatással lehetnek a vizsgált előregedés kialakulására. Ahogyan Madarasiné Dr. Szirmai Andrea is leírja egyik ilyen, folyamatos újdonságokkal és kihívásokkal kapcsolatos, 2022. évi munkájában (154. o.): „*Nem csak mindennapi életünk, hanem szakmánk és annak számos területe folyamatos átalakuláson megy keresztül. Ezek naprakész követése és az új irányoknak, avagy szabályoknak való megfelelés szakmai nyitottságot és rugalmasságot követel meg, akár egyéni, akár szervezeti szinten.*”. A folyamatos jogszabályi változásokból adódóan hazánk számára számos piaci kihívás jelenik meg. Míg a fejlettebb országokban a könyvvizsgálatban nagyobb hangsúlyt fektetnek a tanácsadásra és az üzleti kockázatok csökkentésére, addig Magyarországon a könyvvizsgálók szinte csak egy évente ismétlődő pénzügyi beszámoló ellenőrzésre fordítják idejüket. Természetesen ez nem elég indok arra, hogy miért csökken folyamatosan a kamarai tag könyvvizsgálók száma, de a monotonitás negatív behatás lehet a fiatalok pályaválasztásának idején. Az 1. táblázat a 2010 és 2016 közötti, Magyar Könyvvizsgálói Kamarával kapcsolatos változásokat mutatja.

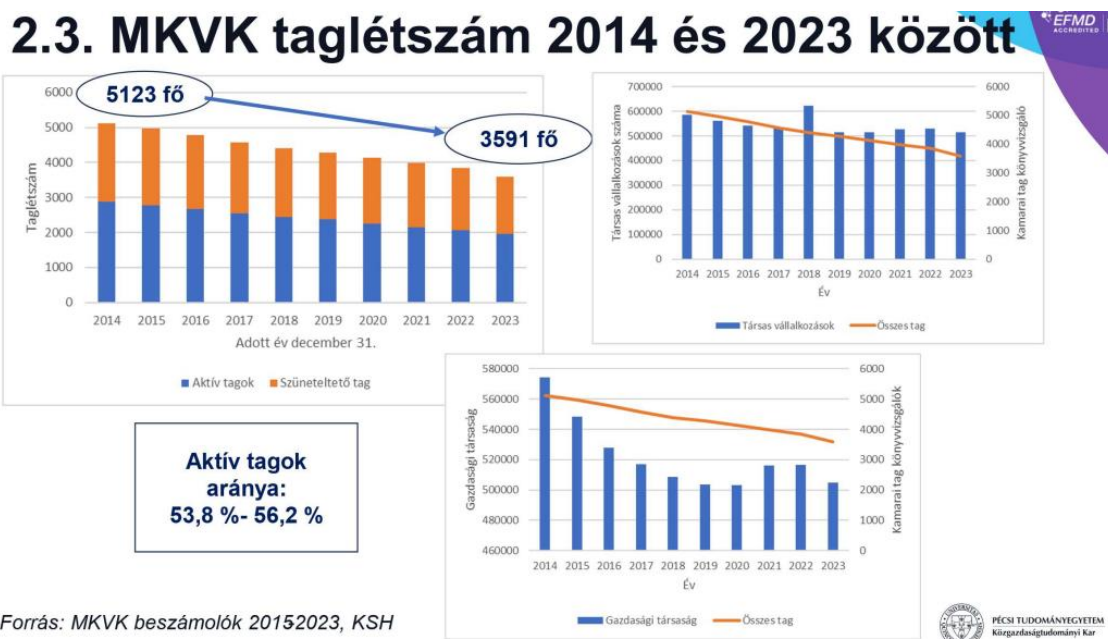
1. táblázat: „Könyvvizsgálók és könyvvizsgált beszámolók (2010-2016)”

Megnevezés	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aktív tagok száma (fő)	3 376	3 296	3 141	3 030	2 931	2 831	2 672
Szüneteltető tagok száma (fő)	2 317	2 318	2 313	2 317	2 270	2 199	2 104
Összes tag (fő)	5 693	5 614	5 454	5 347	5 201	5 030	4 776
Könyvvizsgált beszámolók száma (db)	45 096	42 921	35 547	32 947	28 564	27 873	24 345

Forrás: Lukács-Török (2019) 221. o.

Látható, hogy minden évben egyre kevesebb tagja van a Magyar Könyvvizsgálói Kamarának, és ezzel együtt egyre kevesebb beszámolót is könyvvizsgálnak. Az ezutáni évben, 2016-ról 2017-re például 209 fővel csökkent a tagok száma, majd utóbbi évben 23 tagfelvételi kérelem és 21 eskütételre történő jelentkezés érkezett a Kamarához. Ezzel szemben 205 főt bizottsági kérelemre, 15 főt hivatalból, 12 főt pedig elhalálozás okán törölni kellett. 7 éve tehát

még ekkora arányú negatív változás következett be, de ez az évek múlásával folyamatosan nő. Ma már csak 3500 fős a Magyar Könyvvizsgálói Kamara, amit a szervezet egy tagjától tudtam meg, szakértői interjú kertén belül (amire a későbbiekben térek majd ki részletesen) és egy *idei forrásból, amelyet a XXXII. Országos Könyvvizsgálói Konferencián adott elő Dr. Budai Eleonóra „A könyvvizsgáló presztízse” címmel* (lásd 3. ábra).

3. ábra: „MKVK taglétszám 2014 és 2023 között”

Forrás: Budai, 2024.09.11. Visegrád

Más kutatások azt mutatják, hogy a közgazdasági szakterületnek, elég magas presztízst tulajdonítanak az emberek. 2016-ban a Központi Statisztikai Hivatal készített ugyanis egy, a foglalkozási presztíz méréseire alkalmas vizsgálatot, melyben több, mint 43.000 válaszadó működött közre, akiknek az volt a feladata, hogy 173 foglalkozás közül 15-öt, melyek véletlenszerűen kerültek kiválasztásra, rendezzenek sorba, mégpedig többek között megbecsültség, presztíz, pénz, hatalom és hasznosság szempontjából. Az így kialakult eredmények szerint, összeségében 17. helyezést ért el a „közgazdász”, 34. helyezést a „főkönyvelő”, végül 51. helyezést a „könyvelő” foglalkozás (lásd 2. táblázat). A könyvvizsgáló, mint szakma nem szerepelt a foglalkozások listájában, így a hozzá legközelebb álló szakmákból lehet csak kiindulni. Megemlítendő, hogy divatosság szempontjából a 6. helyezést érte el a „közgazdász”, azonban ez egy nagyon tág szakterület, így ebből nem sok következtetést lehet levonni, ami a kutatás szempontjából előre mutat.

2. táblázat: „A különböző foglalkozások presztízse, 2016”

Foglalkozás	Presztízs	Foglalkozás	Presztízs
Kórházigazgató	3,06	EU-parlamenti képviselő	4,47
Egyetemi rektor	3,12	Államtitkár	4,51
Sebész	3,21	Bőrgyógyász	4,67
Gyermekorvos	3,30	Színházigazgató	4,67
Egyetemi oktató	3,40	Pszichológus	4,75
Bankelnök	3,44	Tűzoltóparancsnok	4,81
Főügyész	3,48	Biológus	4,84
Bíró	3,49	Szállodatulajdonos	4,94
Körzeti orvos	3,53	Gyógyszerész	4,96
Gyárigazgató	3,91	Országgyűlési képviselő	5,06
Építésmérnök	4,00	Főkönyvelő	5,16
Ügyvéd	4,03	Középiskolai magyartanár	5,16
Rendőrfőkapitány	4,05	Matematikus	5,21
Fogorvos	4,10	Programozó	5,45
Diplomata	4,11	Köztisztviselő, önkormányzati tisztviselő	5,51
Plasztikai sebész	4,14	Informatikus	5,54
Közgazdász	4,20	Újságkiadó igazgatója	5,54
Gépészmérnök	4,21	Középiskolai kémia tanár	5,60
Nőgyógyász	4,23	Marketingmenedzser	5,65
Állatorvos	4,28	Banki ügyintéző	5,87
Vegyészmérnök	4,31	Fogtechnikus	5,87
Polgármester	4,38	Egyházi vezető	5,89
Közjegyző	4,40	Katonatiszt	6,06

Forrás: KSH (2018) 8. o.

Felmerül a kérdés, ha presztízs szempontjából ilyen, viszonylag jó helyezéssel rendelkezik egy „főkönyvelő”, akkor miért nem választja intenzívebben a könyvvizsgálói pályát a fiatalság. Mivel másabb a két szakma? A könyvvizsgálóknak több ismerettel kell rendelkezniük? Ezért maradnak távol ettől a területtől a munkavállalók? A könyvvizsgálat ráadásul mind az ügyfél, mind a vizsgált vállalkozás érdekeltjei számára fontos munka, ugyanis „A gazdasági társaságok igazgatóságának, vezetőinek és alkalmazottjainak valóban szükségük van érvényes adatokra és jelentésekre a jövőbeni stratégiai politikák és a belső vezetési jogok meghatározásához. Ha a vállalat jó teljesítményt nyújt üzleti nyereség formájában, akkor a külső feleknek, például a részvényeseknek, a hitelezőknek és a kormánynak érdeke az érvényes és megbízható auditált jelentés” (Sunarmin-Junaidi, 2022 187. o.). Az biztos, hogy ez egy olyan munka, amely elvégzésére sok más személynek szüksége van, viszont éppen ezért rengeteg készség is szükséges ennek elvégzéséhez. Fontos itt kiemelni egy másik, a nemzetközi szakirodalmi kutatás során talált tanulmányt, melyben megemlítik, hogy „Az ellenőrök szakmai készségeit kutatva Pham (2009) megállapította, hogy az ellenőrzési követelményeknek való megfeleléshez szükséges szakmai kompetencián kívül, az auditoroknak a következő készségekre van szükségük: jártasság a létesítmények használatában; önszerveződő készségek, az ellenőrzési folyamatban elvégzendő munka megfelelőségének értékelése; csoportos készség; problémafelismerő és -megoldó készségek; viselkedési készségek, kommunikáció, kérdések megvitatása; információgyűjtési készségek; szóbeli és írásbeli prezentációs készségek; készségek a szakmai ismeretek és szakmai standardok alkalmazására az ellenőrzési munka

során; analitikai készségek és logikai gondolkodás; karrier-ítélőképesség; az érzelmek irányításának képességével és a karrier érzékenységgel kapcsolatos készségek.” (Nguyen et al. 2020, 584-585. o.). Ennyi információ után ismét felmerül a kérdés: A nagyobb presztízzsel nagyobb felelősség jár? Túl sokat kell hozzá tanulni? A már említett, szakmával kapcsolatos szabályozások gyakori változása okozza a bizonytalanságot? Ezekre a kérdésekre és a velük járó, szakmabeli előregedésre található meg a válasz a továbbiakban, többféle kutatási módszer bemutatásával.

3. PRIMER KUTATÁS

Ahhoz tehát, hogy a kutatás elérje a célját, nem elég csak a szakirodalomra hagyatkozni, többféle módszer segítségével alkalmazva egyre részletesebben megismerhető a téma. Ilyen módszer az adott emberek kérdőív általi megkérdezése. Két kérdőív készült el ennek érdekében. Az elsőnek a célközönsége az „utca emberei” voltak. Ez a kérdőív a közösségi média segítségével került megosztásra. A 133 válaszadó között vannak nők és férfiak egyaránt, 18 évesektől egészen a 70 évesekig, akik különböző iskolai végzettséggel rendelkeznek. A feltett kérdések, ahogy az már említve volt, a szakmabeliek nemével, életkorával, családi állapotával, fizetésével, leterheltségével és egyéb tevékenységeivel kapcsolatosak. A másik, egyetemistákkal kapcsolatos kérdőívet is a közösségi média egyes felületei által jutott el a kitöltőkhöz, ugyanis ezeken a platformokon adott csoportokat külön, ebből a célból hoztak létre, hogy az egyetemisták tudják segíteni egymás munkáját. Ez a kérdőíves kutatás azt a célt szolgálja, hogy tágabb ismereteket lehessen szerezni arra vonatkozóan, hogy a könyvvizsgálattal kapcsolatban feltett kérdésekre mennyire tudják a megfelelő válaszokat, ezzel nem azt nézve, hogy ki és hogyan tudna megoldani egy ezzel kapcsolatos tesztet, hanem azt, hogy a leendő közgazdászok, ezen belül a pénzügyet és számvitelt hallgatók, illetve a nem ezt a pályát preferáló egyetemisták mennyire vannak tisztában a legalapvetőbb, audittal kapcsolatos feladatokkal, szabályokkal, elvekkel.

3.1. KÖNYVVIZSGÁLÓK ÉLETÉNEK LEGFŐBB JELLEMZŐI A MINDENNAPI EMBEREK SZERINT

Ahhoz tehát, hogy kiderüljön az oka annak, hogy miért előregedő szakma a könyvvizsgálat, meg kellett vizsgálni, hogy ezekben a hétköznapi emberekben milyen kép is alakult ki a könyvvizsgálókról. Ez összehasonlítási alapként fog szolgálni abban, hogy mekkora eltérés van az összes kitöltő általi eredmények és csak azok véleménye között, akik ismernek is személyesen legalább egy, ezen a szakterületen dolgozó személyt. Ezután pedig összevethető egy másik kérdőívvel, melyben csak egyetemisták lettek megkérdezve a könyvvizsgálatról és minden ezzel érintett jelenségről.

A 133 válaszadó közül mindenkinek más és más elképzelése van a szóban forgó szakterületről. Ami biztos, hogy 36,8%-uk, azaz 49 fő, megjelölése alapján biztosan ismer személyesen legalább egy könyvvizsgálót. A többi válaszadó két kategóriába sorolható. Vannak olyanok, akik tudják mivel foglalkozik a vizsgált szakterület képviselője, csak közelebbről nem ismernek egyet sem, és vannak olyanok is, akiknek csak elképzelésük van, hogy ki is ez a személy, de lehet, hogy teljesen másra gondolnak. Bár a kérdőív ezt nem tudja pontosan kiszűrni, viszont pont ez a pozitívum is benne, hiszen olyan válaszadási arányok várhatók, amelyek biztosan azt mutatják meg, hogy a kitöltők előtt milyen kép jelenik meg, mikor meghallják a „könyvvizsgáló” kifejezést. Rögtön az első kérdésnél megfejtethető, hogy a köztudatban az az elterjedt, hogy egy könyvvizsgáló inkább férfi lehet, ugyanis másfélszer annyian jelölték a „férfi” válaszlehetőséget, mint a „nő”-t. Eközben, ha csak azokról esik szó, akik valóban ismernek audittal foglalkozó személyeket, akkor máris látható, hogy csak néhány százalék a különbség a két nem között (lásd 4. ábra). Elmondható, hogy a közgondolkodás férfiasabb szakmának tekinti a könyvvizsgálót, mint amilyen igazából. Mivel pontos számok nem találhatóak az interneten sem, ezért viszonyításként az MKVK Igazságügyi Könyvszakértői Tagozatát vizsgálva tekinthető meg, hogy milyenek a nemek aránya. A szervezet weboldalán megjelenő 252 tag közül 157 nő, ami ugyancsak azt jelenti, hogy nem helyes a férfi dominancia gondolata.

4. ábra: Nemek aránya minden megkérdezett szerint és csak azok szerint, akik ténylegesen ismernek legalább egy könyvvizsgálót

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletekben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Az életkorra vonatkozó kérdésre adott válaszok esetében is lehet „anomáliákat” tapasztalni. A válaszadók legnagyobb része, pontosabban 57,9%-a az gondolja, hogy egy

pénzügyi beszámolók valódiságát ellenőrző személy életkora jellemzően 41 és 55 év közé tehető. Azoknál, akiknek egy ismerős által ebben már van személyes tapasztalatuk, ugyanezek a válaszadási arányok jelennek meg, annyi különbséggel, hogy náluk az előbb említett korosztály 67,35%-os arányban lett megjelölve, ezzel csökkentve a fiatalabbak arányát (lásd 5. ábra). Ez magyarázható azzal, hogy a nagyrészt középkorú kitöltők olyan könyvvizsgálókat ismernek leginkább, akik hozzájuk hasonló korúak. Bár utóbbi már közelebb volt a valósághoz, az emberek által fiatalnak képzelt auditcsapatok csak illúziók. Igaz, ha arra gondoltak, hogy mennyi gyakornokot és pályakezdőt vesznek fel a hazai Big Four cégek, akkor érthető a logika, de hivatalosan csak az esküt tett kamarai tagokat szokás bejegyzett és aláíró könyvvizsgálóknak tekinteni Magyarországon. Az ő életkoruk azonban sokkal magasabb, a hosszú képzési idő miatt alig találni 40 év alatti könyvvizsgálót.

5. ábra: Életkorok aránya minden megkérdezett szerint és csak azok szerint, akik ténylegesen ismernek legalább egy könyvvizsgálót

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Igaz, a könyvvizsgálók neme és a kora ténylegesen más, mint a válaszadók szerint elképzelték, de arra a kérdésre, hogy „Mit gondol, milyen tulajdonságok jellemzik a legtöbb könyvvizsgálót?”, releváns válaszok érkeztek. A felsorolt tulajdonságok közül az 5 legtöbbször választott a „Komoly”, az „Intelligens”, a „Megfontolt”, a „Megbízható” és a „Nyugodt” kifejezések voltak. Ezeket a kitöltők 65-80%-a jelölte meg. Innen látható, hogy az emberek fejében egy olyan kép van a könyvvizsgálókról, amely a felelősségteljes, tudatos munkavégzést sugározza. Ez abban is megjelenik, hogy mint kiderült, a többség nyugodt szívvel fordulna egy

ilyen szakemberhez, ha szakmai tanácsra lenne szüksége. Az ezzel kapcsolatos kérdésre ugyanis 91%-ban pozitív visszacsatolás érkezett. Sőt, azok között, akik számára nem ismeretlen a könyvvizsgálói szakma, csupán csak egy olyan személy volt, aki nem szívesen tenné meg az előbb említett lépést. Hogy minél több minden derüljön ki azzal kapcsolatban is, hogy mi okozhatja a könyvvizsgálat elöregedését, azt is ki kellett deríteni, hogy milyen okai vannak annak, hogy válaszadók nem jelentkeznek ilyen jellegű állásra. Az volt a „feladatuk”, hogy egy 1-től 4-ig tartó skálán jelöljék meg, hogy mennyire motiválják őket a következő, ezt a pályát jellemző tulajdonságok (lásd 3. táblázat). A középérték 2,5-öt egyik kifejezésre adott válaszok sem haladták meg átlagosan. Igaz, a fejlődés lehetősége és a felelősségteljes munkavégzés a legjellemzőbb a kitöltőkre, de ezek sem kiemelkedő jellegűek, ráadásul a felelősségvállalásnak is vannak különböző fajtái. Nem valószínű, hogy azt értették alatta, hogy munkáik eredménye meghatározhatja teljes gazdasági társaságok létét és fennmaradását. Ami leginkább megállapítható, hogy a monoton munkavégzés, a sok tanulás és a számokkal való munka nem vonzza az embereket, ami azt a tényt erősíti, hogy a mai fiatalok, felnőttek nem úgy néznek az életre, mint egy mindennapos tanulási folyamatra és nem is olyan alázatosak a munka iránt, mint idősebb ismerőseik.

3. táblázat: A hétköznapi embereket motiváló tényezők

Motiváló tulajdonság	Átlagos motiváció szintje	Montiváló tulajdonság	Átlagos motiváció szintje
Fejlődés lehetősége	2,44	Átlag feletti munkabér	2,22
Felelősségteljes munkavégzés	2,43	Kiszámítható jövő	2,21
Csapatmunkában való munkavégzés	2,38	Számokkal való munkavégzés	2,00
Szerteágazó szakmai tudás megszerzése	2,35	Sok tanulás lehetősége	1,95
Nemzetközi karrier lehetősége	2,30	Monoton munkavégzés	1,63

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Jól fogalmazott Sisa Krisztina és társai (2020) a számviteli képzéssel kapcsolatos írásukban: „A gazdaságtudományi képzések között a legnépszerűbb a gazdálkodási és menedzsment alapszak... A pénzügy-számvitel alapszak 2016-ban a 9. helyen szerepelt, 2017-ben és 2018-ban már nincs az első tíz között, 2019-ben viszont ismét visszakerült a 10. helyre. Ez a rangsor is jelzi a „Z” generáció pénzügyi-számviteli szakmával kapcsolatos attitűdjét.”. Tulajdonképpen, aki a számokkal és a gazdasággal kapcsolatos munkakörben szeretne

elhelyezkedni, az előbb választja a menedzsmenttel, a marketinggel és a turizmussal kapcsolatos egyetemi képzések valamelyikét, mintsem a pénzügy és számvitel alapszakot (lásd 4. táblázat). Ez pedig az előbb már említett tényezőkre vezethető vissza, mint a több gazdasági elmélet elsajátításától, a nehezebb számolásoktól és a munka monotonosságától való távolságtartás.

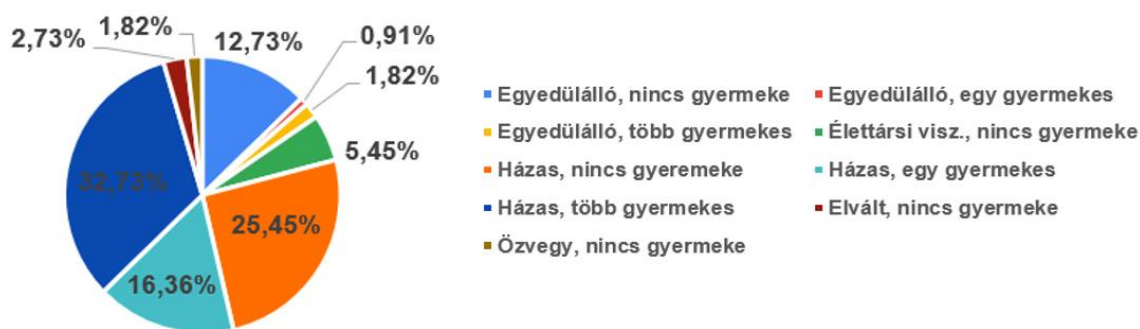
4. táblázat: „Az első helyes jelentkezések rangsora alapképzések szerint 2016 és 2019 között”

Szak neve	Első helyes jelentkezők száma	Rangsor	Első helyes jelentkezők száma	Rangsor	Első helyes jelentkezők száma	Rangsor	Első helyes jelentkezők száma	Rangsor
	2016		2017		2018		2019	
gazdálkodási és menedzsment	3879	1	3827	1	4220	1	5149	1
mérnök-informatikus	3045	3	3327	2	3579	2	3681	2
ápolás és betegellátás	2884	5	3260	4	3278	3	3539	3
óvodapedagógus	3145	2	3277	3	3158	4	3244	4
pszichológia	2847	6	2584	6	3036	5	3216	5
gépészmérnök	2974	4	2656	5	2737	6	2918	7
kereskedelem és marketing	2431	8	2233	9	2572	7	3 148	6
gyógynevelés	1703	12	2259	8	2486	8	na	na
turizmus-vendéglátás	2639	7	2369	7	2445	9	2717	8
programtervező informatikus	1955	11	2207	10	2320	10	2613	9
pénzügy és számvitel	na	9	na	na	2287	na	2528	10

Forrás: Sisa-Siklósi-Harsányi-Veress (2020) 38. o.

A kérdésre, amely úgy hangozott, hogy „Ön szerint mi jellemzi leginkább egy könyvvizsgáló családi állapotát?” több különös válasz is érkezett (lásd 6. ábra). Elsősorban muszáj megemlíteni, hogy annak a 23 válasznak nem lehetett figyelembe venni a kitöltését, akik az összes lehetséges válaszlehetőséget megjelölték, vagy egyszerre jelölték meg az „egy gyermekes” és „több gyermekes” opciókat. Ez tanulság is egyben, mivel azt jelentheti, hogy pontosabban kell feltenni adott kérdéseket. A kérdéssel ugyanis ténylegesen csak a „leginkább jellemzőnek” vélt családi állapot megadása volt elvárt. Ettől függetlenül a többi 110 adatból lehet következtetéseket levonni. Ezek legnagyobb része, pontosabban 32,73%-a azt mutatta, hogy a legtöbben házas, több gyermekes embernek gondolnak egy átlagos könyvvizsgálót. A tapasztalat és a nemrég átért szakértői interjúk keretén belül történt beszélgetések is, amelyek a dolgozat későbbi részében lesznek kifejtve bővebben, azt mutatják, hogy jól gondolkodnak a kutatás segítői. A „szavazatok” 16,36%-át kapták a házas, egy gyermekes könyvvizsgálók, ez is azt mutatja, hogy a többség átlagos családapaként vagy családayaként gondol egy-egy audittal foglalkozó személyre. Szerencsére a valóságban sem arról van szó, hogy egy leterhelt könyvvizsgálónak nincs ideje a családalapításra. Bár tavasszal a munka számottevően több, de

ez azt vonja maga után, hogy a közös családi nyár lehetősége teljes mértékben adott. A munka és a magánélet közötti egyensúly tehát nagyon fontos, de akik már régebb óta a szakmában vannak, azok ezeket már megtanulták kezelni, és mint tudni lehet, előregedő szakterület révén a többség ilyen. Voltak, akik a gyakornok és pályakezdő auditorokat vették elsősorban figyelembe, ugyanis 17 kitöltő egyedülállónak gondol a szakma képviselőire, míg 34 válaszadó friss, gyermek nélküli házassra, élettársi viszonyban lévőre asszociál a kérdés hallatán. Ennek lehet az oka az is, hogy úgy látják, hogy ez egy annyira megterhelő szakma, hogy emellett nincs ideje a munkavállalónak hosszútávú kapcsolatra, esetlegesen gyermekvállalásra. Egy következő kérdés segítségével azonban erre is könnyedén meg lehet kapni a választ.

6. ábra: A könyvvizsgálók családi állapota az „utca embere” szerint

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Az is fontosnak bizonyult, hogy mit gondolnak pontosan a könyvvizsgálói munka leterhelő mivoltáról (lásd 7. ábra). 77-en nyilatkozták azt, hogy ez egy napi 8 óránál több időt igénybe vevő munkakör, közülük is 12-en voltak azok, akik az előző kérdés „elvált” vagy „egyedülálló” lehetőségét jelölték meg válasznak. 21-en pedig nem jelöltek meg gyermeket egyáltalán ugyanezen kérdés megválaszolásakor. Ezekből az eredményekből viszont arra a következtetésre lehet jutni, hogy többen voltak azok, akik időhiánnyal küszködőnek gondolták a szakmabelieket, mintsem fiatalabb korosztályok képviselőinek.

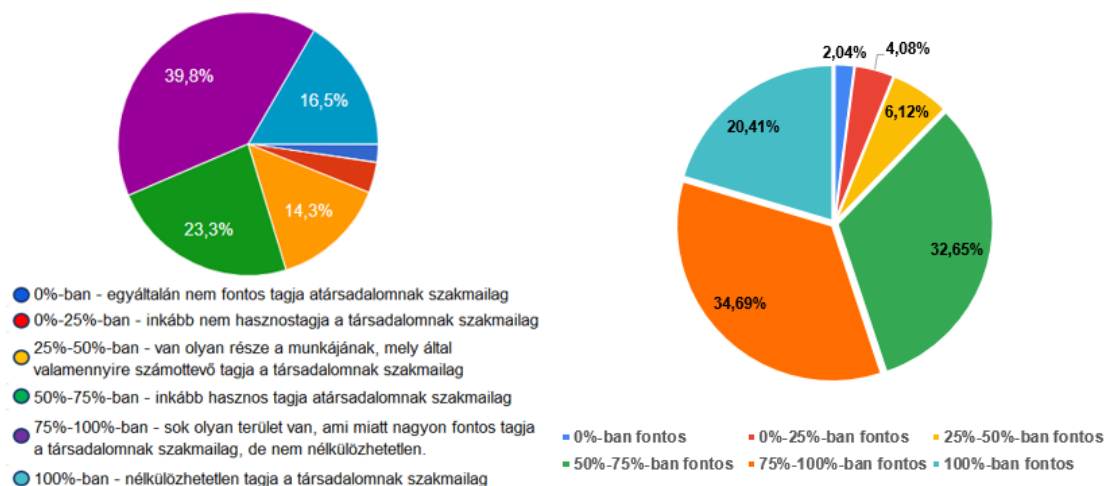
7. ábra: A könyvvizsgálók megkérdezettek szerinti leterheltsége

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Ez tulajdonképpen mind azt bizonyítja, hogy tisztában vannak az emberek azzal, hogy egy könyvvizsgáló mennyire elfoglalt egy nap, ebből arra következtetve, hogy nekik nem feltétlenül jut idejük emellett más dolgokra. Ebből megint csak következhet az, hogy az emberek azok alapján, amit hallottak és gondolnak, bele sem mernek kezdeni egy ilyen szakmába, mert félnek attól, hogy nem lesz annyi szabadidejük, ráadásul, amit dolgoznak az sem könnyű feladat. Ez ugyancsak az előregedést támogatja, hiszen régebben bátrabbak voltak, nem féltek a kényelem nélküli léttől, bele mertek vágni új dolgokba.

Az előzőekben leírt munkabírás és kitartás is biztosan hozzájárul ahhoz, hogy nagyra értékelik a könyvvizsgálók munkáját a más szakterületeken tevékenykedő emberek. A kérdőív eredményei legalábbis ezt igazolják. Arra a kérdésre, miszerint „Ön szerint szakmai szempontból mennyire fontos tagja a társadalomnak egy könyvvizsgáló?”, a legtöbben azt válaszolták, hogy 75-100%-ban. Mivel százalékos arányosítás lett itt alkalmazva, ezért minden válaszlehetőség mellett szerepelt egy meghatározás is, hogy mit is jelent az adott intervallum. Az imént említett kitöltők, akik a válaszadók 39,8%-át teszik ki, azt válaszolták tehát, hogy „sok olyan terület van, ami miatt nagyon fontos tagja a társadalomnak szakmailag, de nem nélkülözhetetlen” egy könyvvizsgáló személye. Ha a megkérdezettek nem is tudják pontosan, hogy mivel is foglalkozik egy ilyen szakterületen tevékenykedő személy, valamennyire azért az elképzelésük megfelelő lehet, hiszen ahogyan a főbb jellemvonásait is eltalálták, úgy most az öltözködéssel kapcsolatban is korrekt válaszokat jelöltek meg. Véleményük szerint a könyvvizsgálók öt legnépszerűbb kiegészítője az ing (88,7%), a zakó (70,7%), a laptop táska (65,4%), a nyakkendő (60,2%) és a vasalt nadrág (58,6%). Ha pedig ezeket jól tudják, akkor teljesen pozitívnak mondható, hogy 79,6%-uk a társadalom inkább hasznos tagjaként tekint a szóban forgó munkavállalókra. Azokat tekintve pedig, akik biztosan ismernek könyvvizsgálót,

még szebbnek mondhatók az eredmények, hiszen ez esetben a válaszadók 87,75%-a jelenti ki azt, hogy a könyvvizsgálat egy sokak számára hasznos tevékenység (lásd 8. ábra).

8. ábra: Vélemény a könyvvizsgálók társadalomban betöltött szerepéről a megkérdezettek szerint és csak azok szerint, akik ténylegesen ismernek legalább egy könyvvizsgálót

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Ezek után már csak egy fontosabb kérdés maradt tisztázatlan, még pedig az, hogy mennyire ismerik a könyvvizsgálók bérezését. Ugyanis, ha valaminek, akkor ennek motiválnia kellene az embereket a pálya felé mozdulásra. Az összes megkérdezettet tekintve a többség teljesen jól becsülte meg a könyvvizsgálók átlagos havi bruttó bérjövödelmének mértékét, hiszen „Magyarországon ez 527.000 forint és 985.000 forint közé esik (Alma Career, 2007-2024)”. A kitöltők 62,4%-a bizony ebbe az intervallumba eső véleménnyel rendelkezett. Leszámítva pár kitöltőt a többiek ennél magasabb fizetésre gondoltak, ami megint csak a szakma presztízisének nagyságát mutatja. Valamilyen oknál fogva azok, akik rendelkeznek könyvvizsgáló ismerőssel, azok még több fizetés elnyerésére gondoltak, ugyanis nekik csupán 46,94%-uk találta el a valós összeget, a többiek még nagyobb értékeket jelöltek, sőt, több, mint 6%-uk 2.000.000 forint feletti átlagos havi munkabérre gondolt (lásd 9. ábra).

9. ábra: Vélemény a könyvvizsgálók fizetéséről a megkérdezettek szerint és csak azok szerint, akik ténylegesen ismernek legalább egy könyvvizsgálót

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Újra felvetődik egy kérdés. Ha ennyi a munkáért járó pénzösszeg, akkor miért nem üzik többen ezt a szakmát? A kutatás pontosan ezért készült, hogy a válaszra, az eddigiekhez hasonló módon, a dolgozat további részében, biztos érvek alapján fény derüljön.

3.2. AZ EGYETEMISTÁK KÖNYVVIZSGÁLATTAL KAPCSOLATOS ISMERETEIK

A kutatott témát nem elég abból a szempontból vizsgálni, hogy az átlagos, hétköznapi emberek, akik nem ezen a területen élnek mindennapjaikat, hogyan vélekednek a számviteli feladatokat ellátókról, milyennek látják a könyvvizsgálókat külső szemmel. A primer kutatás részét képezi ezáltal az is, hogy azok, akik ezt tanulják, ezzel a szakmával kelnek és fekszenek, mit tudnak, gondolnak jól és rosszul a valósághoz képest és azokhoz az egyetemistákhoz képest, akik teljesen más tudományterületet tanulnak. A mintát képző 101 egyetemista mind a Pécsi Tudományegyetemen végzi tanulmányait, így egy kicsit jobban belelátva a vidéki egyetemista köztudatba. Adott pontszámok alapján lehet a legkönnyebben összehasonlítani az eredményeket. Azonban itt is meg kellett választani azt a fajta kiértékelést, ami a legjobban leképezi a válaszok helyességét. Nem lehet azt tenni, hogy minden jó válasz egy pontot ér, hiszen a hibás válaszok ellensúlyozzák ezeket, így végül minden kérdésnél az összegyűjtött jó megoldásokból le kellett vonni a hibás válaszadások számát, úgy, hogy sose legyenek a pontszámok 0 alatt, hiszen, ha valaki nem tudja az adott kérdésre a választ, annak az azzal

kapcsolatos tudása nem negatív szám, hanem csak szimplán 0 és nem tájékozott a témában, ami természetesen egyáltalán nem probléma.

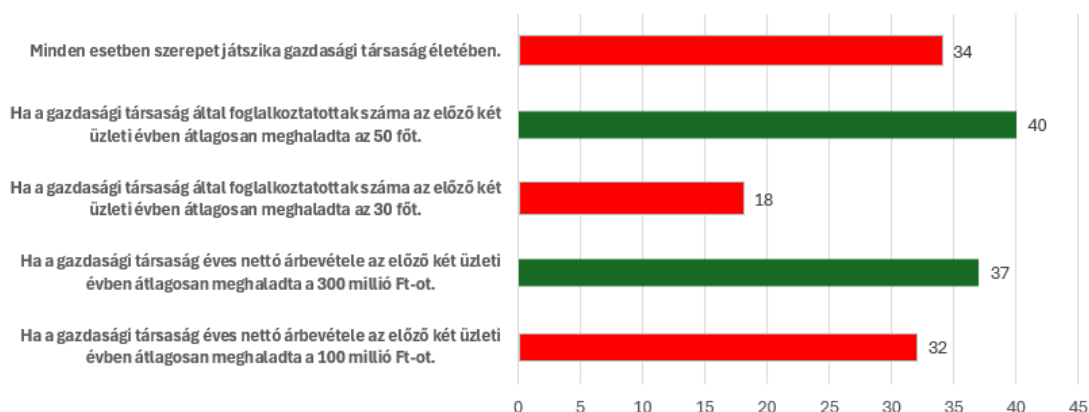
Talán a legfontosabb kérdés ebben a kérdőívben is, hogy kik is azok a könyvvizsgálók, azaz milyen, a már fentebb említett feladatokat látnak el a gazdaság mindennapi részeként (lásd 10. ábra). A legeggyértelműbb válasz természetesen az, hogy a pénzügyi beszámolókat szakmailag véleményezik, illetve, hogy valós képet nyújtanak a gazdálkodó vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetéről. Ezeket a válaszadók 75,2%-a és 62,4%-a tudta is. Emellett voltak olyan helyes megoldások, amiket már ritkábban írtak a kitöltők, hiszen, mint az itt is kiderült, nem ezekről ismertek elsődlegesen a könyvvizsgálók. Ilyen volt a „pályázatok követelményeinek való megfelelés ellenőrzése” válaszlehetőség, a „gazdaságilag kockázatos területek vizsgálata” megnevezésű feladat és a „gazdasági társaságoknak javaslattétel befektetésekkel, költséghatékonysággal kapcsolatban” eljárás. Ezek olyan könyvvizsgálói tevékenységek, melyeket azok tudnak inkább, akik jobban belelátnak az egyes folyamatokba, audit munkálatokba. Hiszen az, hogy valaki ellenőrzi tanult és tapasztalt szempontok szerint egy gazdasági társaság bevételeit és kiadásait, az könnyebben átláthatja azt is, hogy egy-egy európai uniós támogatás megszerzéséhez, vagy csak szimplán az eredményesebb működéshez milyen területeken, pontosan min kell változtatni és mely területekre kell fokozott figyelmet fordítani kockázatosága alapján. A kérdéssel emellett még arra kereshető meg a válasz, hogy a válaszadók meg tudják-e különböztetni a könyvelőket a könyvvizsgálóktól, ugyanis a nem megfelelő válaszlehetőségek a könyvelők munkájára vonatkoztak. Bár a „különböző számlák, bizonylatok lekönyvelése” és a „főkönyvi számlák éves nyitásának és zárásának elkészítése” is olyan feladatkör, amit végezhetnek könyvvizsgálók, de ez jellemzően, elsődlegesen a könyvelők feladata. Ezek azok a technikai műveletek ugyanis, amelyek elősegítik „a gazdasági társaság éves beszámolójának elkészítését”, ami természetesen, ugyancsak az adott gazdasági társaság által megfizetett könyvelő feladata. Azt, hogy milyen arányban érkezett „szavazat” az adott válaszlehetőségekre, jól mutatja a következő diagramm, amelynél zöld színnel látható a helyes megjelölések száma, míg a piros szín a helyteleneket mutatja:

10. ábra: A könyvvizsgálók feladatai az egyetemisták szerint

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

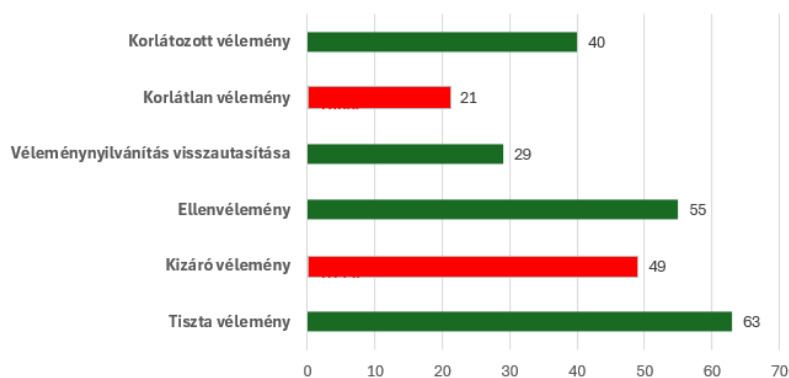
Azokat a pontos értékhatárokat, amelyek a már említett számvitelről szóló 2000. évi C törvény által meghatározzák azt, hogy mely gazdasági társaságok számára kötelező a könyvvizsgálat, nagy valószínűséggel csak azok tudhatják, akik már hallottak, olvastak erről. Ebből a szempontból tehát azok vannak előnyben, akik ezt a szakmát tanulják, illetve azok, akiket érdekel a gazdaság valamilyen szempontból és böngésztek a szóban forgó szabályozásról. A kitöltők valamivel több, mint harmada jelölte meg jól az egyik vagy a másik értéket, de a pontos választ csak a válaszadók egy ötöde tudta megjelölni, ugyanis 19% jelölte meg az 50 főt és a 300 millió Ft-ot is, nem megadva mellé rossz választ (lásd 11. ábra).

9. ábra: Könyvvizsgálói kötelezettség az egyetemisták szerint

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Azzal kapcsolatban, hogy a könyvvizsgálat vége milyen kimenetelű lehet, ugyancsak azok tudnak leginkább helyesen válaszolni, akik ezzel kapcsolatos tárgyakat hallgatnak az egyetemen és akik eziránt a téma iránt érdeklődnek. A könyvvizsgálói vélemények közül nagyrészt felismerték, hogy a „tisztá vélemény” és az „ellenvélemény” lehet a két szélsőséges végkimenetele az audit folyamatoknak, viszont azoknak a helyes válaszlehetőségeknek, mint a „korlátozott vélemény” és a „véleménynyilvánítás visszautasítása” a megfelelőségét már csak azok tudhatták, akik kicsit jártasabbak a témában (lásd 12. ábra). Józan paraszti ésszel a „korlátlan vélemény”-t a kitöltők nagy része elvetette, viszont a „kizáró vélemény” létjogosultsága már nem volt egyértelmű a válaszadók számára.

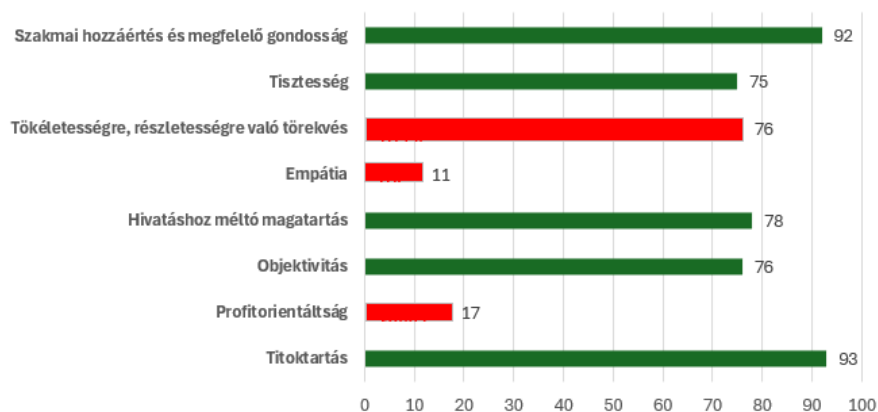

12. ábra: A könyvvizsgálat eredménye egyetemisták véleménye szerint

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

A kérdőívben van három olyan kérdés, amely a lehető legjobban ki tudja szűrni, hogy ki mennyire jártas ebben a témában, mégpedig azért, mert vannak bennük olyan állítások, amelyek könnyen megzavarhatják az ebben a témában nem annyira érdekelt kitöltőket. Aki jobban foglalkozik ezzel a szakterülettel az tudhatja, hogy van a könyvvizsgálatnak öt nélkülözhetetlen etikai alapelve. A válaszlehetőségek között azonban van egy olyan is, ami első ránézésre egyértelműen beletartozik ezek közé az alapelvek közé, ez pedig a „tökéletességre, részletességre való törekvés”. A könyvvizsgálóknak ez azonban nem feladata, hiszen lehetetlen, hogy az adott cég pénzügyi beszámolójának minden egyes részét felülvizsgálják, leellenőrizzék. Pontosan ezért kell megkeresni, a már annyiszor említett kockázatos területeket. Igaz, azt jól megállapította a többség, hogy sem az empátiának, sem a profitorientáltságnak

nincs helye ebben a szakmában, azonban az előbb taglalt harmadik helytelen válasz már kifogott a válaszadókon, hiszen 75,2%-uk ezt is megjelölte a valóban helyes válaszok mellett (lásd 13. ábra).

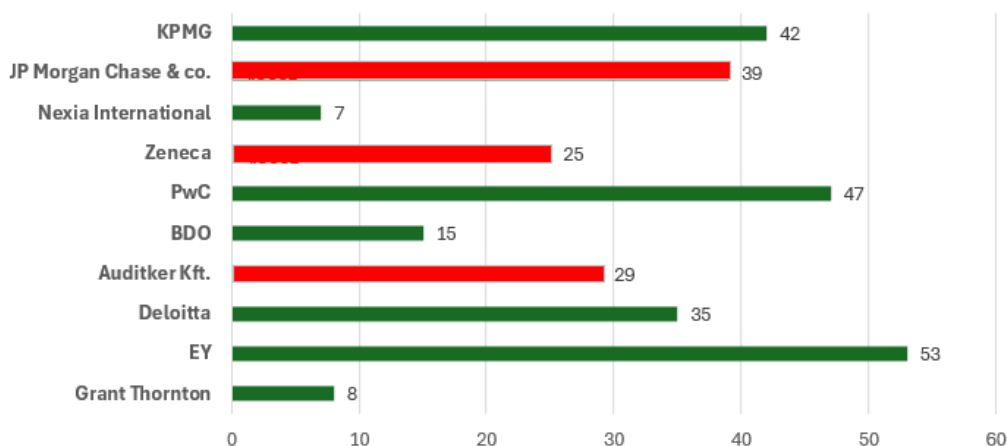

13. ábra: A könyvvizsgálat etikai alapelveinek ismeretei az egyetemi hallgatók körében

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Annál a kérdésnél, amely azt taglalta, hogy mely multinacionális könyvvizsgáló céget ismeri a kitöltő, ugyanígy volt három olyan válaszlehetőség, amelyekről az egyetemisták azt gondolhatták, hogy azok valóban egy-egy könyvvizsgáló cég nevét jelölik. Ilyen volt a Zeneca, melyet a válaszadók 24,8%-a jelölt meg, mint ismert multinacionális könyvvizsgáló cég, illetve az Auditker Kft., amely a kitöltők 28,7%-ának „nyerte el a tetszését” (lásd 14. ábra). Előbbi valószínűleg az előző években oly sokszor emlegetett AstraZeneca elnevezésű gyógyszeripari vállalat védőoltása miatt maradt meg az emberek fejében, míg utóbbit szimplán a nevének köszönhetően jelöltek meg, hiszen az „audit” szóból a legtöbb ember a könyvvizsgálatra következtethet. A JP Morgan Chase & Co. azonban meglepetést okozott, hiszen még a Deloitte-nél is többen voksoltak rá. Neve több egyetemi előadáson is felmerült és hírek is nagy számban érkeznek róla a köztudatba, de nem szabad összekeverni a könyvvizsgálattal, ugyanis ez egy amerikai bankholding társaság. A nem várt megjelölések mellett azonban a várakozásoknak megfelelő eredmények is születtek. A legjellemzőbb válaszadások a Big Four cégek nevei voltak, az EY-t, a PwC-t és a KPMG-t is az egyetemisták több, mint 40%-a megismerte, melynek magyarázata az, hogy ezeknek a vállalatoknak a képviselői több előadást tartanak a leendő pécsi közgazdászoknak. Sőt a felsoroltak közül az első kettő az egyetemen még külön kurzust is tart a szakterületet szívesebben megismerők részére. Nem meglepő, hogy a jó

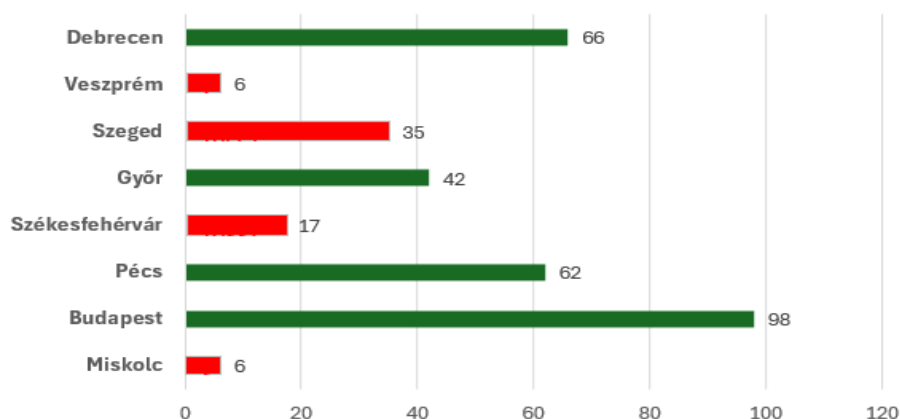
válaszok közé sorolható kisebb cégek, mint a BDO, a Grant Thornton vagy a Nexia International kevesebb szavazatot kapott, hiszen ezeket tényleg csak azok ismerhetik jobban, akik ennek a témának tüzetesebben utánanéznek. A két legnegatívabb dolog azonban a következő: egyrészt az, hogy az EY-t, amely egy Pécsen is megtalálható multinacionális könyvvizsgáló cég, a kérdőív alapján az egyetemisták csupán 52,5%-a ismeri, arra enged következtetni, hogy a könyvvizsgálatnak nem megfelelő a marketingstratégiája. Ennek persze a másik oldala, hogy egy olyan világban nőnek fel a 18-25 éves hallgatók, amely nem adott teret a gazdaság ezen területének történő megismerésére. A másik ilyen elszomorító tény, hogy ha csak azokat a kitöltőket vizsgáljuk, akik már legalább negyedik éve tanulnak a Közgazdaságtudományi Karon, azt állapíthatjuk meg, hogy a 45 ilyen válaszadóból csak 18-an tudták a Big Four cégeket felsorolni. Ezáltal kijelenthető, hogy friss közgazdászok és a most végzős közgazdászhallgatók 40%-a ismeri a négy legnagyobb nem csak könyvvizsgálattal, de adózással és számviteli tanácsadással is foglalkozó nemzetközi céget.

14. ábra: Az egyetemisták által ismert könyvvizsgáló cégek

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Abból a szempontból, hogy ezek a Big Four cégek hazánkban mely városokban találhatók meg, jobban gondolkodtak a kitöltők, hiszen több, mint 60%-uk tudta, hogy Budapesten, Debrecenben és Pécsen is művelik ezt a szakmát (lásd 15. ábra). Győrt már kevesebben jelölték, Szegedről pedig a válaszadók azt feltételezték, hogy rendelkezik multinacionális könyvvizsgáló céggel.

15. ábra: Az egyetemisták Magyarország könyvvizsgáló céggel rendelkező városaival kapcsolatos ismerete

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

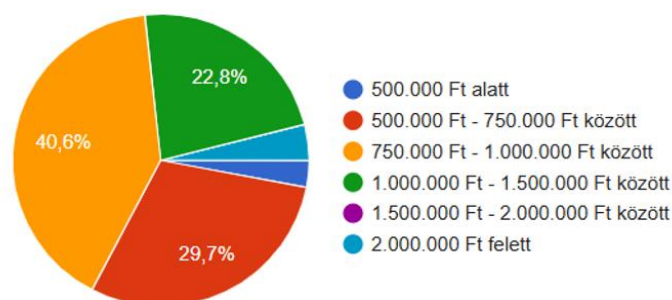
A könyvvizsgálattal kapcsolatos tudás mellett az is számottevő volt ebben a kérdőívben, hogy kiderüljön, mennyire szívesen lennének könyvvizsgálók az egyetemisták, melyek az ilyen jellegű, munkát támogató, illetve hátráltató tényezők. 10 olyan készség szerepelt a kérdőívben, amelyek ehhez a szakterülethez szükségesek. Minden megállapításhoz egy-egy számot kellett megadniuk a kitöltőknek, ahol az 1-es az „egyáltalán nem jellemző rám” kijelentést, a 4-es a „nagyon jellemző rám” kifejezést takarta. Ezeket a számokat átlagolva kideríthetővé vált, hogy mi az, ami miatt rengetegen távol maradnak a szakmától, és melyek azok a dologok, amik leginkább motiválják a hallgatókat (lásd 5. táblázat).

5. táblázat: Az egyetemisták szakmával kapcsolatos motivációjának átlagolt mértéke

Könyvvizsgálói munka jellemzői	Motiváció nagysága (1-től 4-ig terjedő skálán)
Magas kezdő munkabér	2,83
A fejlődésre való lehetőség	2,71
Nemzetközi karrierre való lehetőség	2,61
Kiszámítható jövő	2,60
Csapatmunkában történő munkavégzés	2,50
Felelősségteljes munkavégzés	2,49
Szerteágazó tudás megszerzése	2,47
Számokkal történő munkavégzés	2,25
Sok tanulás	1,81
Monoton munkavégzés	1,54

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Ezek alapján, ami a legjobban elriasztja a kitöltőket a szóban forgó szakmától, az a monoton munkavégzés és a sok tanulás. Ami miatt pedig szívesen tagjai lennének egy könyvvizsgáló csapatnak, az a magas kezdő munkabér és a fejlődésre való lehetőség. A gond pont az, hogy ezek a dolgok teljesen kizárják egymást. Nem lehet úgy fejlődni és magas fizetést elérni, hogy az adott személy nem szeretne új dolgokat megtanulni, vagy nem hajlandó meghozni azt az áldozatot, hogy karrierútja elején monoton, de annál fontosabb adminisztratív feladatokat lásson el. Ezt a problémát a szakértői kérdőívvel kapcsolatos rész fogja bővebben taglalni. Egy biztos, azokkal a tulajdonságokkal, amelyekkel egy könyvvizsgálónak rendelkeznie kell, és azzal a fizetéssel, amit ezekkel a készségekkel elér havonta, azzal tisztában vannak a válaszadók, ami fontos abból a szempontból, hogy reálisan ítélik meg azt, vajon erre a fajta munkára születtek-e. Az előbbi kérdéssel kapcsolatban az öt legjellemzőbb válasz, a megbízható (86,1%), a megfontolt (76,2%), az intelligens (76,2% ugyancsak), a komoly (74,3%) és a nyugodt (52,5%) volt. Ezt valóban jól érzékelik a kitöltők, hiszen egy könyvvizsgáló egyik legfontosabb tulajdonsága, hogy megfontoltan, intelligensen vizsgálja meg az adott ügyfél pénzügyi beszámolójának legkockázatosabb tételeit, ugyanis a kulcs a felelősségteljes munkavégzés. A nyújtott szolgáltatást megrendelő azért bízta meg az adott könyvvizsgálót, hogy az a kellő komolysággal, a lehető legreálisabb véleményt nyilvánítsa ki a beszámolóról és az adott cégről. Egy ilyen könyvvizsgálói jelentés a gazdasági társaság életét is meghatározhatja, adott esetben lezárhatja. Utóbbi kérdésnél pedig jól látható, hogy a 101 fő átlagosan jól tudja, hogy ezek a munkahelyek ki tudják fizetni a 750 ezer és 1 millió forint közötti bért munkavállalóiknak, és a feladatok elvégzéséért cserében meg is teszik ezt (lásd 16. ábra).

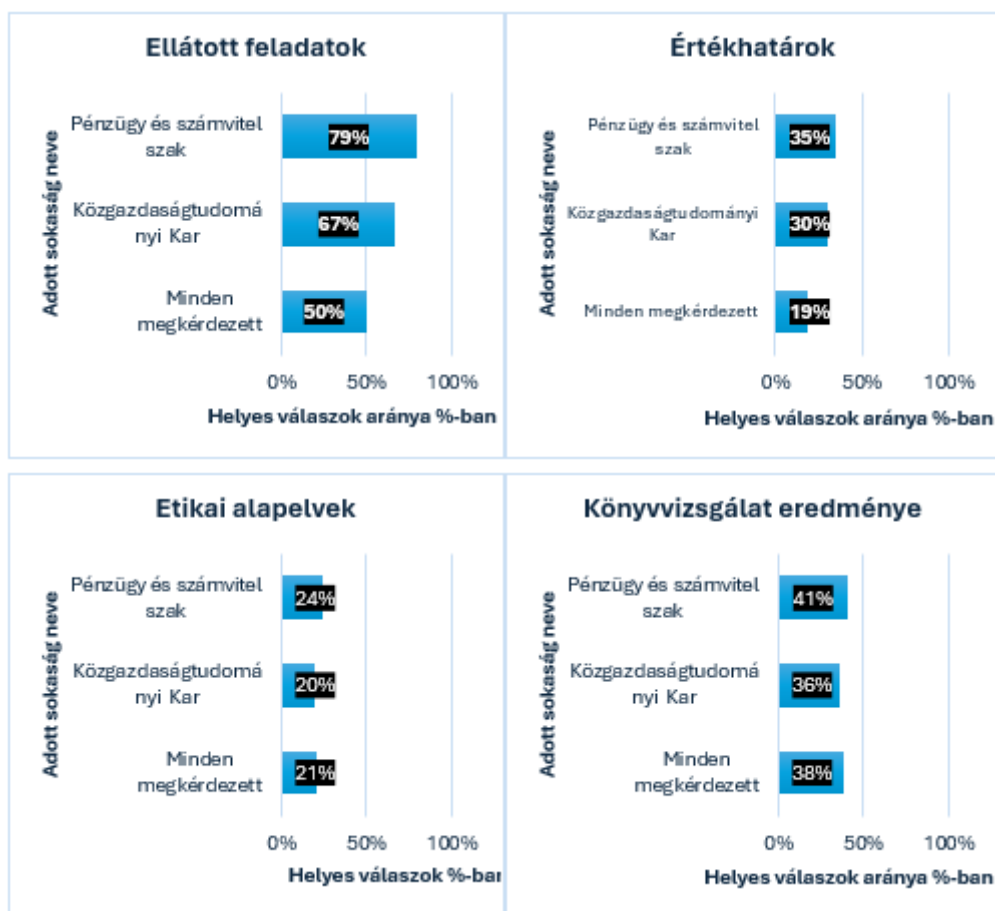
16. ábra: Az egyetemisták elképzelése a könyvvizsgálók munkabérééről

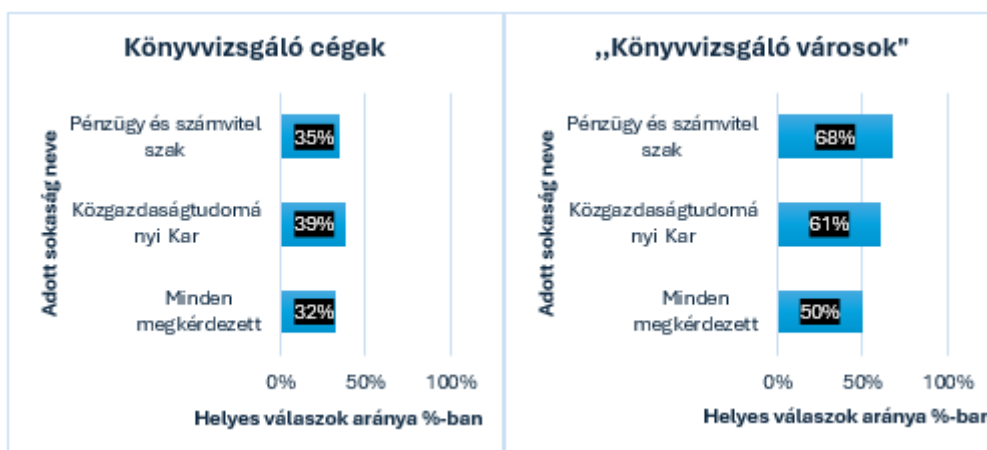
Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

Az eredmények árnyaltabb értékelése miatt mindenképpen érdemes összehasonlítani a pénzügy és számvitel szakos, illetve a közgazdász hallgatók helyes válaszainak arányát a teljes sokaság válaszaival. A százalékok az 6. táblázatban minden egyes diagrammnál úgy kerültek kiszámításra, hogy az adott sokaságban a kérdésre csak jó választ adók számát elosztottam magával a sokaság létszámával (Ha a 41 jól válaszoló KTK-s hallgatót elosztjuk az összes KTK-s hallgatóval, akkor megkapjuk, hogy a KTK-s hallgatók 67%-a jelölt meg jó választ). A már említett 6. táblázatban 6 kérdéskör látható. Az első ilyen a könyvvizsgálók feladataihoz kapcsolódik, amelynél nem okoz meglepetést, hogy a pénzügy és számvitel szakos hallgatók adták a legpontosabb válaszokat a kérdésre. Alatta látható, hogy ez a közgazdászok két harmadának sikerült, míg a 101 kitöltőből 51 személynek sikerült olyan válaszokat adni, melyekben nem volt egy hibás megoldás sem. Ugyanakkor ezek az eredmények a könyvvizsgálat elterjedésével kapcsolatban nem adnak okot a bizakodásra, ugyanis a kérdőívet kitöltő egyetemisták csupán fele tudja, legalábbis felének van arról fogalma, hogy mit csinál egy könyvvizsgáló és hogy mitől különbözik az a könyvelő munkavégzésétől. Majdnem ilyen eredményes volt a „könyvvizsgáló városok”-ról szóló kérdés megválaszolása is. Feltételezhető volt, hogy a leendő szakmabelieknek van ebből a szempontból is a legtöbb ismerete, de a közgazdászok sem teljesítettek rosszul összeségében és a teljes sokaság is hozta, az előbb már felállított 50%-ot, hiszen Budapest és Debrecen nagyságából adódóan elbírja a könyvvizsgáló cégek ellátását, Pécsről pedig sokan tudják, hogy az EY második legnagyobb hazai bázisa. A könyvvizsgálat kötelezettségét meghatározó értékhatárok sorolhatók még ezekhez a kérdésekhez a hallgatók egymáshoz való viszonyítása szempontjából. Itt azonban hiába nyújtottak jobb teljesítményt a szakterülethez legközelebb állók, csak 35%-uk tudott helyes megoldást bejelölni. Ez is elgondolkodásra adhat okot. 33 ilyen hallgatóból ugyanis 29 már elvégzett két teljes évet ezen a szakon és az egyik legalapvetőbb dolgot nem tudta helyesen megválaszolni, még hozzá elég nagy arányban. Kétszer is megtörtént az, hogy a közgazdász hallgatóknál jobb teljesítményt nyújtott arányaiban a teljes sokaság. Az etikai alapelveknél ez két dolog miatt történhetett meg. A marketinget, menedzsmentet és turisztikát hallgató egyetemistáknak a mintatantervük semmivel sem tartalmaz több, ezzel a kérdéssel foglalkozó tárgyat, mint azoké, akik teljesen más karon tanulnak. Így nincsenek előnyben velük szemben, ami által megeshet az, ami történt most is, hogy kicsivel rosszabb eredményt nyújtanak. A másik ilyen ok, hogy, ha még tudják is nagyjából, hogy mik a könyvvizsgálóktól etikailag elvártak, akkor is megzavarhatja őket a „tökéletességre, részletességre való törekvés” opció, hiszen józan paraszti ésszel ez is fontos egy munkában és nem lehet tőlük elvárni, hogy tisztában legyenek azzal, hogy ez a könyvvizsgálat kapcsán nem kivitelezhető és csak a kockázatok megállapítása

adhat némi támpontot a hibák kiküszöbölésére. A számviteleseknek azonban ennél az eredménynél is sokkal jobban kellene ezt tudni, oda kell figyelniük ezeknek a fiataloknak, mivel ezen hallgatók, mindössze 24%-ának sikerült csak helyes választ megjelölni. Ahogyan az alapelvekről, a könyvvizsgálói véleménynyilvánításról sem tudhatnak többet előzetesen a nem rég említett, egyes közgazdász szakok, mint a más tudományterületen tevékenykedők. Ezáltal nem is könnyebb megállapítaniuk a kizáró vélemény és a korlátlan vélemény valódiságát sem. Tehát hiába gondolnánk azt, hogy a Közgazdaságtudományi Kar hallgatói pontosabban tudják megadni a válaszokat, ez nem garantált és erre lehetett látni itt is egy példát. Végül volt olyan eset is, amikor az összes közgazdász hallgató válaszadási aránya jobban alakult, mint a már sokszor emlegetett, könyvvizsgálattal kapcsolatos ismereteket is tanuló hallgatóké. Utóbbiakat a könyvvizsgáló cégeknél leginkább a JP Morgan Chase & Co. tévesztette meg, a sokszor hallott cég azonban nem könyvvizsgálattal foglalkozik, hiába hallhattak róla többet az ilyen típusú kurzusokra járók.

6. táblázat: A pénzügy és számvitel, illetve a közgazdász hallgatók helyes válaszadási aránya a teljes sokasághoz viszonyítva

Forrás: Saját szerkesztés a mellékletben hivatkozott kérdőívekre érkező válaszok felhasználásával

4. SZAKÉRTŐI KÉRDŐÍVÁLTAL NYERT INFORMÁCIÓK ELEMZÉSE

Az eddig felvázolt kérdőívek elemzésével és azok szakirodalommal történő összevetésével nem lehet elég pontos következtetéseket levonni. A dolgozat megírásához így célszerűvé vált felhasználni még egy kutatási módszer, amely még jobban alátámaszthatja a kutatási eredmények valóságát. Ennek érdekében egy szakértői kérdőív is megszületett, melyben az alábbi szakemberek véleményét sikerült kideríteni:

- Dr. Pál Tibor, a Magyar Könyvvizsgálói Kamara (MKVK) elnöke, aki a Miskolci Egyetem egyetemi tanára,
- Dr. Hegedűs Mihály, az MKVK oktatási alelnöke, a Tomori Pál Főiskola főiskolai tanára,
- Auth Szabolcs, az MKVK Baranya vármegyei szervezetének elnöke,
- Ruszin Zsolt, a Magyar Könyvelők Országos Egyesületének alelnöke,
- Madarasiné Dr. Szirmai Andrea, aktív könyvvizsgáló, a Budapesti Gazdasági Egyetem egyetemi docense,
- Szabó Dániel, a Deloitte-nál auditorként dolgozó munkavállaló,

- Név nélkül, a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara egyik tagja (aki kérte, hogy név nélkül idézzem álláspontját, így ezt természetesen kötelességem tiszteletben tartani).

Az ő válaszaik, tapasztalataik segítségével, a velük történő online beszélgetésben elhangzottak alapján próbál a dolgozat még pontosabb választ adni arra a kérdésre, hogy miért előregedő szakma a könyvvizsgálat.

4.1. A MOTIVÁCIÓ ALAPJA RÉGEN ÉS MOST

Már a legelején, arra a kérdésre, hogy „*Mi motiválta Önt pályaválasztása idején?*” különböző, elgondolkodtató válaszok érkeztek. Többen voltak, akik először nem is a könyvvizsgálatot választották, mint jövőbeli szakterületet, hanem egy másik pályáról érkeztek meg a pénzügyi beszámolók ellenőrzésének világába. Akkoriban még sokkal nagyobb volt az emberekben rejlő kíváncsiság és a tudás iránti vágy. Most ezek a tulajdonságok már kevésbé jellemzik a társadalmat. A válaszadók között is található olyan, aki mérnökként kezdte és nem a fizetés mennyisége, hanem mérnöki tevékenységének közgazdaságtani hatásainak megértése miatt kezdett érdeklődni a gazdaság, majd a könyvvizsgálat iránt. Volt, akinek lehetősége volt arra, hogy adótanácsadói munkáját kiegészítse számviteli tudással. Az illetőben felbukkant az a kíváncsiság és kihívás, hogy vajon képes-e olyan szinten gyakorolni a szakmát, amellyel kellőképpen tudja segíteni a vállalkozásokat és az utána érkező generációkat. Van, aki úgy tekint az élet felé, hogy ez az egész egy tanulási folyamat, így amellet, hogy egyetemen dolgozott, belső és főnöke általi külső képzésének köszönhetően elvégezte a könyvvizsgálói képzést is, ezzel átlépve egy újabb mérföldkövet fejlődési útján. Az egyik megkérdezett éppen az motiválta, hogy az akkoriban még újnak számító könyvvizsgálathoz még csak igen kevesen értettek, ezért több, ugyanennyire motivált személlyel elkezdte ezen terület rejtelseit kibontani. Persze nem meglepő, hogy akadt olyan is, aki bevallotta, hogy sokat számítottak döntésénél a kedvező megélhetési esélyek is, emellett azonban a számítógép ügyviteli célra való használatának megértése is vonzotta, így, ahogy a mondás tartja „két legyet ütött egy csapásra” ennek a munkának a művelésével. A következtetés, ami ezekből levonható, az az, hogy a pénz nem minden. Elkezdhet valaki egy Big Four cégnél dolgozni pályakezdőként havi bruttó 450 ezer forintért, de ha nincs meg az illetőben a kellő akarat, a kellő tudás iránti vágy, a munka iránti elkötelezettség, akkor hamar ott fogja hagyni ezt a munkalehetőséget, és ezáltal tovább fokozódik az, amiről ez az egész dolgozat szól. A megterhelő munkát az idősebb munkavállalók

habitusa sokkal jobban tolerálja és bírja, valójában nincs természetes tisztulás, generációváltás a pályán.

4.2. A KÖNYVVIZSGÁLAT ELŐNYEI ÉS HÁTRÁNYAI

Ha már volt lehetőség olyan emberektől kérdezni, akik jól átlátják az egész szakterületet, akkor nem lehetett kihagyni azt a kérdést sem, hogy „*Ön szerint melyek az előnyei és melyek a hátrányai a könyvvizsgálat területén való elhelyezkedésnek?*”. Természetesen egy-két dolgot fel tudnak sorolni, akik már hallgattak ilyen jellegű tárgyakat, de ilyen mennyiségű információt nem. Először is jöjjenek azok az előnyök, melyek miatt bárki azt mondaná, hogy nagyon szívesen dolgozna egy ilyen munkahelyen. A könyvvizsgálatban dolgozók nagy megbecsülésnek örvendnek. Amellett, hogy a munkavállaló rengeteg céget tud megismerni, ráláthat ezek jelentős döntéseire és részese lehet a vele kapcsolatos gazdasági folyamatok adminisztrálásának, hatalmas kapcsolati hálót is ki tud építeni. Mivel felelősséggel tartozik különböző ügyfeleire, más-más vállalatok jövőjére nézve, ezért a társadalom, legalábbis a gazdasági terület elismert, megbecsült tagjává válhat, akire mindig számíthatnak. Ezeken felül gyors fejlődési és tanulási lehetőségeket kap, mellyel komplex gondolkodásmódot sajátíthat el, használhatja és fejlesztheti számviteli és informatikai tudását, szerteágazó ágazati ismeretekre tehet szert. Ha esetleg valakit még ez sem motivál kellőképpen, akkor említésre méltó még az is, hogy munkája révén elegáns helyekre juthat el, komoly üzletemberekkel ismerkedhet meg, de még a hosszabb nyári szabadság is garantált. Példának okán, ha csak egy-két évig Big Four cégnél dolgozik valaki, már ezt beleírva önéletrajzába nagyon nagy előnyre tehet szert bármely pénzügyi vagy számvitellel kapcsolatos munkahely megpályázása esetén. Ezeknek azonban mind megvannak az árnyoldalai is, amik nem feltétlenül negatív jelenségek, csak „szükséges rosszak”. Azért, hogy valaki ezeket az előnyöket megszerezhesse, cserébe rengeteget kell tanulni, főleg az elején nagyon sok papírmunkát kell elvégezni, adminisztrálni, ami sokszor érezhető monotonnak, esetleg unalmasnak. Ezt a felettesek nem azért csinálják beosztottjaikkal, hogy áthárítsák a kényelmetlenebb munkákat, hanem azért, mert az ügyfélkezelés, kockázatfelmérés, leltározás mellett szükséges, hogy legyen mindenkinek, legalábbis egy cégnél, minél több asszisztense. Ezért is van az, amit újabb hátránnyként fel lehet róni a szakmának, hogy sok éven keresztül biztosan beosztottnak kell lenni, ez idő alatt viszont rengeteget lehet fejlődni, meg lehet tanulni átlátni vagy akár megismerni a rendszert, egyes

folyamatok működését, fontosságát. Később pedig már olyan nehézségek fognak megjelenni, mint például a felelősség és a stressz, ugyanis hatalmas nyomás van a szakmabeliek vállán, az ő döntésük egy gazdasági társaság életében bármit megpecsételhet. El kell tudni viselni a főként tavasszal kialakuló rengeteg túlórárt, nem egyszer kell este kilenc óráig az irodában maradni. Sőt olyan is előfordulhat, hogy bármilyen oknál fogva nincs haladás egy ügyfél ügyében, csúsznak a folyamatok, feltorlódik a munka. Ezekhez muszáj alkalmazkodni, túrni a megpróbáltatásokat és amellet sem lehet szó nélkül elmenni, hogy fenn kell tartani a munka és élet közötti egyensúlyt is. Ezeket a tapasztalatokat és megjegyzéseket mind-mind a szakértői kérdőív során megkérdezettek írták és osztották meg, valós helyzetek, melyeket nem szabad alábecsülni.

4.3. A SZAKMÁHOZ SZÜKSÉGES KÉSZSÉGEK

A fentebb említett előnyök eléréséhez tehát le kell győzni a hátrányokat, legalábbis tudni kell velük együtt élni. Ehhez azonban az kell, hogy a munkavállaló olyan készségekkel legyen felruházva, ami a leginkább megfelelő a szakmában előforduló feladatok megoldására, nehézségek leküzdésére. Ezért lett feltéve a kutatást segítő közgazdászoknak a következő kérdés: *„Szakmai tapasztalata alapján kiknek ajánlaná a könyvvizsgálatban való elhelyezkedést?”*. Nyilvánvalóan az fogja jól venni az akadályokat, aki elsősorban érdeklődik a számvitel iránt, esetlegesen már tapasztalata van ezen a területen. Emellett olyan emberekre van szükség ezen a pályán, akik kitartóak, szeretik a mindennapi tanulást, a fejlődés lehetőségét, képesek folyamatosan megújulni, eltűrik az olykor megjelenő monoton munkákat. Alkalmazkodónak kell azonban lenni, ugyanis ezen a szakterületen könnyen előfordul az is, hogy hetente máshol kell dolgoznia, más területeket kell vizsgálnia. Fontosak még olyan elsajátítható dolgok is, mint a logikus, rendszerben történő gondolkodás, analitikus és elemző képesség, nyelvismeret, magasfokú excel ismeret. Mivel ennek a munkának egy nagyon lényeges része az ügyfelekkel való kommunikálás és a csapatban történő munkavégzés is, ezért ilyenfajta kompetenciák is szükségesek a munka nyugodt, pontos, precíz elvégzéséhez. A legfontosabb tulajdonság azonban az, hogy a feladatok elvégzésével megbízott munkavállaló felelősségteljesen elbíri azt a terhelést, ami akkor rakódik rá, amikor az adott társaság gazdasági eseményeit kell vizsgálnia, illetve azzal kapcsolatban döntést hoznia. Ez nem lehet megalapozatlan, következetesnek kell lenni, fokozottan fontos, hogy a munkát elvállaló

személy mentálisan is stabil legyen, megbirkózzon különböző, esetleges kihívásokkal. A dolgozatnak ez az a pontja, amikor a legjobban észrevehető, hogy azért nem végzik fiatalok ezeket a feladatokat, és ezáltal azért előregedő szakma a könyvvizsgálat, mert az egészen idáig sorolt kompetenciákkal nem tudnak azonosulni sem az egyetemisták, sem az „utca embere”. Ezért volt fontos mindkét kérdőív-nél kiemelni a lehetséges motivációkat, hiszen ott rajzolódik ki legjobban, hogy a felelősségteljes feladatellátás, a sok tanulás, a szerteágazó tudás megszerzése és a monoton munkavégzés összességében mind-mind átlag alatti (2,5 az átlag egy 1-től 4-ig terjedő skálán) motiváló hatással rendelkezik. Ehhez hasonlóan más kutatás is vizsgálta már, hogy melyek azok a tulajdonságok, amelyekkel nagyon fontos rendelkeznie a könyvvizsgálóknak. Egyikben hat főbb személyiségvonást vizsgálva az az eredmény született, hogy a lelkiismeretesség az a „faktor”, amely a legszükségesebb ezen szakterület feladatainak megfelelő elvégzéséhez, *„A faktorhoz tartozó melléknevek (pontosság, precizitás, alapos, lelkiismeretes, rendszeret stb.) 84 alkalommal jelentek meg az összesen összegyűjtött 510 szó között és kivétel nélkül olyan szavak voltak, mellyel a skálán magasabb értéket elérő személyek jellemezhetők.”* (Nedelka-Hegedűs, 2021 182. o.). A szakma tehát azokat a munkavállalókat várja leginkább, akik lelkiismeretes, felelősségteljes munkavégzést képesek gyakorolni. Egy Mazars (multinacionális könyvvizsgáló cég) által végzett, a könyvvizsgálat jövőjével kapcsolatos kutatásban is szó esett arról, hogy hogyan jellemezhető egy jó könyvvizsgáló. Az itteni eredmények azt mutatják, hogy *„A könyvvizsgálathoz való legszükségesebb készségek, melyek leggyakrabban szerepelnek a kutatásban résztvevők válaszai között: „erős szervezettségérzet” (53%) és „kritikus gondolkodás” (50%). Az első ötben szerepel még három velünk született, emberi készség: „koncentráció” (49%), „diszkréció” (44%) és „proaktivitás, kreativitás” (44%).”* (Mazars, 2021 10. o.). Ezen kutatás eredményei is összhangban vannak a primer és szekunder kutatás által nyert információkkal.

4.4. A „KÖNYVVIZSGÁLÓ” TITULUS MEGSZERZÉSE

Egy dolog biztosan leszögezhető, ha valaki könyvvizsgáló akar lenni, akkor hatalmas motivációja kell, hogy legyen. A kérdőív alanyai mind megválasztották azt a kérdést, hogy *„Véleménye szerint egy ezen a pályán elhelyezkedő személy karrierútján melyik az a pont, amikor az adott illető már könyvvizsgálónak hívhatja magát?”* és egy kivétellel mindenki egyet is ért abban, hogy csak az nevezhető teljes mértékben könyvvizsgálónak, aki lépésről lépésre

követi a szakmához előírt teljes karrierutat. A belépő nyilvánvalóan a főiskolai vagy egyetemi végzettség, ezután először a mérlegképes könyvelői képzést kell elvégezni, majd, ha az e-fajta munkát már a gyakorlatban is művelte, akkor az okleveles könyvvizsgálói végzettség megszerzését lehet célul kitűzni. Ekkor az illető tulajdonképpen már nevezheti magát könyvvizsgálónak, de ahhoz, hogy megszerezze a bejegyzett könyvvizsgálói címet és kérhesse a kamarai tagfelvételt, ahhoz még folytatódnia kell a tanulásnak. Az összes szakmai vizsga letétele után tehát kell még egy 2-3 éves mentori tevékenységben való részvétel, ami nem más, mint egy mentor könyvvizsgálónál letölteni a szükséges gyakornoki időt. Az ezt követő kompetencia vizsga és eskütétel után pedig minden adott ahhoz, hogy hivatalosan is aláíró könyvvizsgálóvá váljon valaki. Ettől függetlenül egy könyvvizsgálótól nagyon sok mindent követelnek meg más-más területeken is. Előny, ha az ilyen munkavállalónak van adózási, cégvezetési, informatikai, vagyonértékelési, jogi és külföldi tapasztalata is. Ezek persze nem kötelezőek, de ahhoz, hogy valaki rálásson több, apróbb részletre is, igen célszerű. Az egyik válaszadó szeptemberben volt jelen új kamarai tagok eskütételén, ahol az eskütevők átlag életkora 30 év volt. Ez és az, hogy a régebbi rendszerben még 2-3 év helyett 8 év gyakornoki idő teljesítése volt kötelező, újabb okok arra, hogy miért alakult ki ez, a szakmára jellemző előregedés. Ezt még tovább fokozza, hogy egy Big Four cégnél dolgozó esetében, még ennél is hosszabb a szóban forgó folyamat, ott ugyanis általában 4-5 év mentorálást írnak elő a helyben „cseperedő” könyvvizsgálóknak, ami által az eskütétel időpontja is tovább tolódik. Tudni illik, egy ilyen multinacionális könyvvizsgáló cégnél az átlagosnál több időbe telik, amíg az adott auditor egy ügyféllel kapcsolatos könyvvizsgálói munkának valódi részese lehet. Az aláírás is ilyen, a bejegyzett könyvvizsgáló címmel rendelkező dolgozóknak nem engedik meg az azonnali aláírást, szüksége van a cégnek minél több asszisztensre a rengeteg adminisztrációs munka következtében.

4.5. EGY KIS KITEKINTÉS A JÖVŐBE

Bár jelenleg a dolgozat még „csak” azt a célt szolgálja, hogy a folyamatosan feszegetett előregedési probléma a jövőben megváltozzon és megszűnjön, mégis érdemes kutatni azügyben is, hogy hogyan is vélekednek a szakterületet jól ismerők a könyvvizsgálat elkövetkezendő éveiről, évtizedeiről. Ezt a következő kérdés feltevésének megválaszolásával egyszerűen meg lehet tudni: *„Mit gondol, hogyan fog változni a könyvvizsgálat a jövőben, milyen jövőkép*

vázolható fel a könyvvizsgálói szakma elé? ”. A válaszadók véleményében egy valami közös, mégpedig az, hogy a digitalizáció és a mesterséges intelligencia folyamatos térhódítása hatással lesz a szakmára. Vannak, akik szerint ennek lehetnek pozitív hatásai is, ugyanis a modern technológiák alkalmazásával az adminisztratív feladatokat már nem kell az embereknek elvégezniük, ebből adódóan a fiatalabb munkatársaknak lehetőségük lesz komplexebb feladatokkal, valamint adatok, eredmények elemzésével, értékelésével foglalkozniuk. Arról nem is beszélve, hogy ebben az esetben jobban fókuszálhatnak majd arra a munkavállalók, hogy a lényeges hibákat és csalásokat feltárják, lássák a bonyolultabb összefüggéseket, feladataikat a standardoknak megfelelően végezzék. Ez a jelenlegi magas fluktuációt is csökkenthetné, hiszen a gyakornokoknak, pályakezdőknek éppen a nagy leterheltség és monotonitás miatt vannak negatív gondolataik a munkakörrel kapcsolatban. Az előbb leírt gondolkodásmenetet követők emellett abban is hisznek, hogy a szakmai megítélést, ami a könyvvizsgálói munka egyik legfontosabb eleme, az eszközök, gépek nem fogják tudni helyettesíteni a következő évtizedekben, de remélhetőleg soha, ami ugyancsak pozitívum lenne, hiszen az emberi erő és gondolkodás általi munkavégzés megmaradna, esetlegesen tovább fejlődne. Érkeztek azonban olyan jóslatok is a feltett kérdésre, melyek beteljesedése esetén szomorú sors vár a könyvvizsgálatra. Volt, aki konkrét jövőképet festett le, mely így hangzott: „Nagyjából 2030-ra belekényszerítik a KKV-kat egy szoftverekkel erősen ellenőrzött adózási környezetbe, ahol az állam által kijaánlott adó általánossá válik. 2040-re a KKV környezetben megjelenhet a könyvelés alól való felmentés. A könyvvizsgálat így nagyvállalati mutatóvá silányulva várhatóan 2050 táján jelentőségét veszti, hiszen az állam addigra a nagyvállalati körben is fejlett adókijaánlási rendszereket fog üzemeltetni. A könyvelői szakma teljes megszűnését 2060 tájára várom, a könyvvizsgálat talán még kitart 2070-ig. ”. Az itt elhangzottak alapján tehát az új, egyre intelligensebb szoftvereknek az elterjedése könnyen okozhatja a könyvelői és könyvvizsgálói szakmák megszűnését. Ezt a Magyar Könyvvizsgáló Kamara egyik tagja is így látja, aki arra hivatkozott, hogy az amerikai kutatások szerint is a jelenlegi könyvelők csupán 4%-ára lesz szükség pár éven belül. Ezekből kikövetkeztetve a megkérdezett szerint igencsak félő, hogy 35-40 év múlva a könyvvizsgálatot is a mesterséges intelligencia fogja elvégezni. Ezek mellett mások ugyancsak megemlézték az informatika nagyobb szerepvállalását és a ma még bevett eljárások jövőbeli kiszorítását. A jövő tehát, mint mindig több esélyes, nem tudhatjuk pontosan, hogy a digitalizáció melyik irányba fogja elvinni az egyes szakmákat, melyek közé nyilván beletartoznak a számviteli szakmák is. Végezetül pedig megemlítendő, hogy volt olyan válaszadó, aki ezen a kérdésen belül még azt is elmondta, hogy mi vezethetett el odáig, hogy a könyvvizsgálatot ma már ilyen kevesen művelik. Megtudtam ezáltal, hogy az

előző 18 év alatt felére csökkent a hazai, kamarai tagnak nevezhető könyvvizsgálók száma. A rendszerváltáskor, tehát a Kamara létrejötte előtt évente 100 új könyvvizsgálóval gazdagodott az ország, akkor pedig, amikor már tevékenyen dolgozott az említett szervezet, ez a szám évi 1000 főre ugrott. A probléma az, hogy a fiatalok érdeklődésének lankadásával arányosan csökken a könyvvizsgálatban elhelyezkedők száma. Ráadásul azok, akik ebben az 1993-1997 közötti időszakban átlagosan 30 évesen letették az esküt, már nyugdíjasok vagy igen közel vannak hozzá. Tehát egy ilyen szakmai kérdőív keretén belül is ki tudott derülni az, hogy a könyvvizsgálói szakma igenis előregedő és változások kellenek ahhoz, hogy ellensúlyozni lehessen a kamarai tagok életkorát, ezzel elérve azt, hogy ne csupán 2%-uk legyen 40 év alatti.

4.6. A SZAKÉRTŐI KÉRDŐÍV EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A következő táblázatban látható összefoglalva, hogy a megkérdezettek körében mennyire volt összhang az egyes kérdésekre adott válaszok tekintetében (lásd 7. táblázat).

7. táblázat: A szakértői kérdőív segítségével kapott válaszok közötti összhang

Kérdéskör	1. válaszadó	2. válaszadó	3. válaszadó	4. válaszadó	5. válaszadó	6. válaszadó	7. válaszadó
Motivációval kapcsolatos							
Előnyökkel kapcsolatos							
Hátrányokkal kapcsolatos							
Készségekkel kapcsolatos							
„Könyvvizsgáló” megnevezéssel kapcsolatos	 Magyar Könyvvizsgáló Kamara Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal	 Magyar Könyvvizsgáló Kamara Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal	 Magyar Könyvvizsgáló Kamara Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal	 The BIG4 Accounting Firms	 Magyar Könyvvizsgáló Kamara Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal	 Magyar Könyvvizsgáló Kamara Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal	 Magyar Könyvvizsgáló Kamara Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal
Jövővel kapcsolatos							

Forrás: Saját szerkesztés a szakértői kérdőív segítségével kapott válaszok felhasználásával

A táblázat első sorában az látható, hogy szakértői kérdőívem kitöltői közül egy kivétellel mindenkit a fejlődés, tudás iránti vágy motivált arra, hogy könyvvizsgáló legyen. Ez vagy abban mutatkozott meg, hogy kíváncsi volt, azaz minél több számviteli ismeretet szeretett volna elsajátítani vagy abban, hogy ennek a szakterületnek a felfedezésével szerette volna kiegészíteni már meglévő szakmáját. Kivételt képez az a válaszadó, akit elsősorban a nagy mértékű fizetés vonzott. Az előnyöket úgy lehetne összefoglalni, hogy a szerteágazó tudás megszerzése mindenki válaszában megjelent, ezen felül volt négy válaszadó, akik a munkának köszönhető új kapcsolatok kialakítását, új ismeretek szerzését tartják egy fontos, szakmával járó pozitívumnak. Hátrányként pedig négy főbb dolgot lehet kiemelni és összevetni. Az egyik szakmabeli szerint nincs hátránya a könyvvizgálatnak, ezt jelenti az üres, ikonok nélküli része a szóban forgó negyedik sornak. „Stopperóra” formájában megjelenik, a többek által felhozott negatív tényező, az olykor hosszas estékbe nyúló munkaidő. Ezek mellett a „felkiáltójel” a hatalmas felelősséget, míg a „körbe-körbe haladó nyilak” a monotonitást tükrözik. A szakmához szükséges készségekkel kapcsolatos kérdéshez a „könyvekkel” jelzett tanulást, kitartást, kihívások megugrását, terhelhetőséget és felelősségteljességet válaszolta mindenki. Ami azért nyilvánvaló, mivel, ahogyan az már annyiszor említve volt, ebben a szakmában fontos, hogy céltudatos legyen valaki, hosszú, folyamatos tanulással kell szembenéznie az erre vállalkozóknak és bírniuk kell azt a terhet, hogy felelősséggel tartoznak ügyfeleik vállalkozása, cége iránt. A „számokkal” ellátott személyek azt is megemlézték, hogy mennyire fontos a logikus, a rendszerben való gondolkodás és az elemző, analitikus képesség. A negyedik kérdés esetén megint csak egy személy véleménye különbözött a többiétől. A táblázatban megjelenő MKVK logó jelenti azt, hogy az adott válaszadó számára csak az tekinthető könyvvizsgálónak, aki letette az esküt és az említett MKVK tagja, míg a Big Four jelzés azt mutatja, hogy van egy olyan szakértő, aki már a pályakezdő auditorokat is könyvvizsgálónak tekinti, ettől függetlenül természetesen tudja, hogy ők még nincsenek megfelelő kompetenciákkal ellátva. Ha a jövőt nézzük, akkor látható, hogy megosztott vélemények születtek, ugyanis az „X-szel” jelzett személyek a könyvvizsgálói szakma mesterséges intelligencia és digitalizáció miatti, évtizedeken belüli megszűnését gondolja reálisnak, míg a „pipával” jelölt könyvvizsgálók a lehetőséget látják a jövőre nézve. Az ő véleményük is az, hogy a technológia rengeteg dolgot megváltoztat, de szerintük ebből adódóan az következik, hogy az adminisztrációs munkák csökkennek és sokkal több idejük lesz a munkavállalóknak a komplexebb, fejlődést jobban elősegítő feladatok elvégzésére, a munka és a magánélet közti egyensúly megteremtésére.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozat végéhez közeledve, a kutatási eredmények segítségével a következőkben megválaszolom a kutatás kiindulásakor feltett kérdéseket és ezzel együtt pár javaslatot is megfogalmazok a könyvvizsgálat „előregedésének” megszüntetésére.

1. Honnan ered és milyen folyamaton keresztül jutott el a könyvvizsgálat a mai helyzetébe?

Ahogy azt a szekunder kutatás segítségével összegyűjtött információk is bizonyítják a 2.1. alfejezetben, rendkívül terjedelmes múlttal rendelkezik a szakma. Már i.e. 350-ben jelen volt az ókori Egyiptomban, Kínában és Görögországban, a korba illő változata. Innen indult el és terjedt ki a Föld egész területére. Elsősorban az arabok kezdték felismerni fontosságát, de valójában Angliában kezdődtek el a legnagyobb kezdeményezések, jelenlegi változatának kialakításában. I. Erzsébet királynő is kihasználta a pénzüggel kapcsolatos ellenőrzések előnyeit, 1870-től pedig sorra alakultak a számviteli szervezetek. Németország, Franciaország és a további fejlettebb társadalmak után a magyarok is megismerték a könyvvizsgálati folyamatokat, melyre nagy hatással voltak a Hunyadi Mátyás uralkodása idején bekövetkező kulturális változások és a későbbi Habsburg reformok is. A 18. században a gazdasági társaságok számára kötelezővé vált a könyvvizsgálat, idővel megjelent a főkönyvi napló, a mérleg és az eredménykimutatás is. Szervezeti szabályozás vette kezdetét, amely először a kereskedelmet érintette 1875-ben. Ezután pedig sorra következtek a jelenlegi helyzet kialakulásához szükséges újítások. 1908-ban az első számviteli szaklap megjelenése, 1909-től különböző revizori szervezetek megalakulása, majd a könyvvizsgálói jelentések, a Hites Könyvvizsgálókat Képző Bizottság és az új pénznem létrejötte mutatta a szakma folyamatos fejlődését. A jelenlegi szempontból, talán a legfontosabb, hogy 1997-ben létrejött a Magyar Könyvvizsgálói Kamara, 2002-ben pedig csatlakozott az Európai Könyvvizsgálók Szervezetébe, ezzel nemzetközi kapcsolatokat létesítve. A szekunder kutatás alapján felvázolásra került a könyvvizsgálat egyetemes és magyar evolúciós folyamata, amelyet az 1. és 2. ábrában szemléltettem.

2. Mi jellemzi a mai magyar könyvvizsgálati tevékenységet?

A mai magyar könyvvizsgálati tevékenységet két jogszabály írja le leginkább. A 2000. évi C. törvényben megtalálhatóak azok az értékhatárok, amelyek meghatározzák gazdasági társaságok számára a könyvvizsgálati kötelezettséget. Ha eltekintünk a kivételektől, akkor ez a két értékhatár az előző két üzleti év átlagának tekintendő 300 millió nettó árbevétel és 50 fő foglalkoztatott (Ami a kutatás záróidőpontjában érvényes jogszabály szerint meghatározott, ugyanakkor az előrejelzések alapján e tekintetben változás várható 2025-től kezdődően.). A 2007. évi LXXV. törvény pedig taglalja a szakmával kapcsolatos feladatokat, alapelveket, kimeneteket. A gazdasági társaság éves beszámolójáról történő képzés, a kockázatkezelés és a pénzügyi tanácsadás alatt rendkívül fontos, hogy a tisztességnak, az objektivitásnak, a hivatáshoz méltó magatartásnak, a titoktartásnak és a szakmai hozzáértésnek és a megfelelő gondosságnak is mind-mind megfeleljen a könyvvizsgáló. Ő ugyanis egy olyan könyvvizsgálói jelentést fog elkészíteni a munka végeredményeként, ami nagyban befolyásolja a vállalkozás jövőjét, hiszen nem csak tiszta véleményt fogalmazhat meg, hanem korlátozott vélemény, ellenvélemény és a véleményadás visszautasítása is szóba kerülhet egy-egy esetben. Ez mind megtalálható a 2.2. alfejezetben.

3. Mennyire ismeri az „utca embere” a könyvvizsgálókkal kapcsolatos, főbb tulajdonságokat?

A 3.1. alfejezetben feldolgozott, az „utca emberének” véleményére alapozott kérdőívre adott válaszok elemzéséből kiderül, hogy a kitöltők nem igazán jól ismerik a könyvvizsgálói szakmát. Azt hiszik például, hogy többségében férfiak végzik inkább ezt a munkát és azt sem tudják, hogy sokkal idősebb korosztály foglalkozik jelenleg ilyen feladatokkal, mint azt gondolnák. A szakma presztízse alapvetően nem rossz, de ehhez képest sem választották/választják annyian ezt a pályát a fiatalok. Úgy tűnik, hogy ez mind annak köszönhető, hogy csak azok az emberek tudnak mélységében megismerkedni ezzel a szakterülettel, akik ilyen irányban tanulnak tovább, vagy akiknek a családjukban már jelen van ilyen foglalkozású személy. Ezt a problémát azzal lehetne leginkább orvosolni, ha a szakmában elhelyezkedők már az általános iskolákban és a nem közgazdasággal foglalkozó középiskolákban is tartanának a pályát megismertető és népszerűsítő előadásokat.

4. Mennyire ismerik az egyetemisták a könyvvizsgálók feladatait?

Mint az a 3.2. alfejezetben is olvasható, készítettem egy olyan kérdőívet is, amely az egyetemisták könyvvizsgálattal kapcsolatos tudását vizsgálta. A pilot kutatás alapján érdekes kép bontakozott ki, mely jelzés értékű e tekintetben. A könyvvizsgálók feladataival kapcsolatos kérdésnél a pénzügy és számvitel szakos hallgatók 79%-a tudott megfelelően válaszolni. Ez az arány az összes közgazdaságtudománnyal kapcsolatos szaknál már csak 67% volt, míg, ha az összes egyetemista kitöltőt vizsgáljuk, akkor 50%-os a teljesítmény. Ez azt jelenti, hogy az egyetemistáknak csak a fele tudja megkülönböztetni a könyvvizsgálók munkavégzését a könyvelőkéétől, ugyanis azok, akik helytelen választ adtak, olyan feladatok elvégzését jelölték meg, amelyeket tipikusan egy könyvelő végez. Ez azt mutatja, hogy nem csak az „utca embere” nincs tisztában a könyvvizsgálók életét körülvevő ingerekkel, hanem a szóban forgó kérdőívben kiindulva minden második egyetemista sem. Az egyetemisták „kérdőívben elért pontszámainak” eloszlása a 17. ábrán látható.

17. ábra: Az egyetemisták kérdőívre adott válaszaikból megállapított, könyvvizsgálattal kapcsolatos tudása pontszámokban bemutatva

Forrás: Az általam szerkesztett kérdőívek kitöltéséből született eredmények, Google Forms segítségével történő kimutatásának felhasználásával

5. Mennyire vannak tisztában az egyetemisták a könyvvizsgálati kötelezettséggel, az etikai alapelvekkel, a munka végeredményével?

Az egyetemistáknak a könyvvizsgálattal kapcsolatosan feltett további kérdésekre még rosszabb arányban születtek helyes válaszok. Az egyik legelgondolkodtatóbb eredmény az az, hogy a

könyvvizsgálati kötelezettséggel kapcsolatos értékhatárokat a pénzügy és számvitel szakos hallgatók csupán 35%-a tudta jól megválaszolni. Ezen a szakon 33 válaszadó tanul, ebből pedig 29 már elvégzett két teljes évet. Ha így is ilyen magas arányban válaszolnak helytelenül, akkor valóban kevés tényszerű ismeretük kapcsolódik a könyvvizsgálathoz. A válaszok elemzése során a másik legmegdöbbentőbb észrevétel az volt, hogy a legalább három évet már teljesítő közgazdász hallgatók csupán 40%-a tudta megnevezni az összes Big Four céget, pedig ezek nem csupán könyvvizsgálattal foglalkoznak, hanem adózással és pénzügyi tanácsadással kapcsolatos szolgáltatásokat is nyújtanak. Összességében azt a következtetést lehet levonni, hogy a pénzügy és számvitel alapszakos hallgatóknak több, míg más közgazdász hallgatónak legalább egy olyan tárgyat kellene kötelezővé tenni, amely a gyakorlatban való eligazodást, tájékozódást segíti és amelynek keretei között a könyvvizsgálattal is foglalkoznak. Ugyanis, ha maguktól nem néznek ezeknek utána, akkor nem is feltétlenül fognak hallani ezekről a cégekről vagy magáról a könyvvizsgálói tevékenységről, ami azzal a következménnyel járhat, hogy esélyük sincsen arra, hogy megtetszen nekik a szakma, vagy elgondolkodjanak azon, hogy milyen is lehetne egy ilyen munkakör feladatait ellátni. A szakma szakértői is erről vélekednek: „a szakma gazdag tartalmát, a benne rejlő értékeket és a „menőségét” is el kell tudni juttatni a fiatalokhoz, mégpedig a számukra pályaválasztás szempontjából megfelelő időben” (MGI - BPO, 2017). Budai Eleonóra, Bujtor Evelin és Denich Ervin (2022) leendő közgazdászok munkaerőpiaci várakozásaival kapcsolatos kutatása is bizonyítja, hogy szükség lenne még több ilyen jellegű, számvittel vagy akár könyvvizsgálattal kapcsolatos tárgyra is, hiszen a fiatalokban van potenciál: „Ezzel a végzettséggel több munkakör is betölthető, a legjellemzőbb 7 munkakört ... 2. táblázat tartalmazza. A sárgával jelölt munkakörök számviteli, míg a narancssárgával jelöltek pénzügyi szakterülethez kötődnek ... Láthatóan azonban, hogy a FEOR 4121 Könyvelő (analitikus) és a FEOR 3611 Pénzügyi ügyintéző (kivéve 3612) mind a négy vizsgált évben szerepelt a legjellemzőbb munkakörök között.” (lásd 8. táblázat). Az idézett szövegben pont arról van szó, hogy a gazdálkodás és menedzsment alapszakos hallgatók az egyetemen történő lediplomázásuk után milyen munkaköröket töltenek be legjellemzőbben. Ha így, hogy ilyen kevés pénzügyi és számvittel kapcsolatos tárgyuk van a szóban forgó hallgatóknak és ilyen jellegű munkaköröket tudnak betölteni, valószínűleg többen tudnának könyvvizsgálattal kapcsolatos feladatokat is ellátni, ha megnövelnék a könyvvizsgálattal foglalkozó, ezáltal azt népszerűsítő, hallgatható tárgyak számát.

8. táblázat: „Az alapszakos közgazdász gazdálkodási és menedzsment szakon végzett hallgatók által az elhelyezkedéskor betöltött legjellemzőbb 7 munkakör”

Végzés tanéve Munkakörök FEOR száma	2011/12.	2013/14.	2015/16.	2017/18.
2514 Kontroller	3,30 %	3,20 %	-	-
2910 Egyéb magasan képzett ügyintéző	9,10 %	9,48 %	6,91 %	5,19 %
3611 Pénzügyi ügyintéző (kiv. 3612)	3,17 %	3,96 %	3,65 %	3,41 %
3612 Pénzügyintézői ügyintéző	-	3,58 %	-	6,22 %
3614 Számviteli ügyintéző	-	3,77 %	4,32 %	
3622 Kereskedelmi ügyintéző	2,99 %	3,77 %	4,89 %	4,00 %
3910 Egyéb ügyintéző	3,85 %	-	3,84 %	5,33 %
4112 Általános irodai adminisztrátor	3,24 %	-	3,65 %	
4121 Könyvelő (analitikus)	3,48 %	4,02 %	5,57 %	3,56 %
4190 Egyéb máshova nem sorolható irodai ügyviteli foglalkozás	-	-	-	3,56 %

Forrás: Budai-Bujtor-Denich (2022) 266. o., 2. táblázat

6. Miért szeretnének vagy éppen nem szeretnének az egyetemisták könyvvizsgálók lenni?

Az egyetemistákhoz szóló kérdőívre adott válaszokból az látszik, hogy azok a tényezők, amelyek a könyvvizsgálathoz leginkább tartoznak, demotiválják a hallgatókat. A három legnagyobb visszatartó erő azzal kapcsolatban, hogy valaki ezt a munkát válassza hivatásának, a monoton munkavégzés, a nagy mértékű tanulás szükségessége és a számokkal történő feladatmegoldás, ezért nem szeretnének leginkább könyvvizsgálók lenni. Utóbbival nem lehet mit tenni, aki nem érzi magát otthon a számok világában, az valószínűleg nem is szeretné ezt a fajta munkát. A másik kettő problémát azonban meglátásom szerint könnyebben meg lehetne szüntetni. Abban a témában is sokkal több előadásra lenne szükség, hogy az életben mennyi idő is telik el fárasztó, de annál szükségesebb tanulással. Ha az emberek belátnák azt, hogy egyébként minden szakmához szükséges megadott mennyiségű tudásanyag megismerése, és hogy az élet maga is egy folyamatos, tanulással teli lehetőség, akkor megváltozhatna gondolkodásmódjuk és rájöhetnének arra, hogy ha megvan a kellő akarat, és ismert a cél, akkor teljesen mindegy, hogy mit kell ahhoz megtanulni, mivel az kivitelezhető és végrehajtható. Főleg a gyakornoki és pályakezdő időszakban megjelenő monoton munkavégzést pedig azzal tudnák az egyes könyvvizsgáló cégek enyhíteni és elviselhetővé tenni, ha az adminisztrációs feladatok mellett, a már komolyabb, ügyfeleket szolgáló munkavégzésbe is folyamatosan, egyre több bepillantást nyújtanának fiatalabb, nem annyira tapasztaltabb munkavállalóik

sámára. Ezzel sokkal érdekesebbnek és izgalmasabbnak tűnnének már az első benyomások is a munkáról.

7. A szakmát jól ismerő szakértők milyennek látják a jelenlegi fiatalság motiváltságát, a könyvvizsgálat előnyeit és hátrányait, a szakma jövőjét?

A 4. fejezetben kielemezett szakértői kérdőívre adott válaszokból az vehető észre, hogy a megkérdezettek úgy látják, hogy a munkavállalóknak régebben sokkal fontosabb volt a tudásuk folyamatos bővítése, a szakmájukban való kiteljesedés. Bár szerintük is jelen van pár negatívum a szakmát tekintve, de nincs olyan munkahely, ahol ilyenek ne lennének. Fókuszálni kell szerintük az előnyökre, amik között szerepel többek között a szakterületre történő hatalmas rálátás megszerzése, illetve a neves cégekkel, előkelő helyekkel és ügyfelekkel történő kapcsolat kialakítása és elmélyítése. A már említett hátrányokat, mint a felelősségvállalás nagysága és a rengeteg tavaszi túlóra, ugyanígy meg lehet ugrani, hiszen a már oly sokszor elhangzott tanulás folyamán könnyen elsajátítható az a tudás, ami ahhoz kell, hogy precízen, pontosan, fontos részletek ellenőrzésének kihagyása nélkül végezzük a munkánkat, melyhez nyugodt szívvel adhatjuk majd a nevünket, és mellyel kapcsolatban biztosan vállalhatjuk a felelősséget. Az idővel megszerzett tapasztalat pedig elősegítheti azt, hogy az első egy-két év után már egyértelműen észrevehessük, hogy milyen nyári és más szabadsággal kapcsolatos előnyei is lehetnek egy ilyen, olykor estig eltartó munkavégzésnek. A szakértők leírták véleményüket az általuk vélt legfontosabb könyvvizsgálói készségekkel kapcsolatban is. Szerintük a kitartó, tanulni vágyó, felelősségteljes, terhelhető, kihívást kereső személyek állják meg a helyüket leginkább a szóban forgó szakterületen, melyhez fontosak még az elemző és a jó analitikus képességek is. A jövőt tekintve két lehetőséget vázoltak fel, vagy teljesen elveszi a könyvvizsgálók munkáját a mesterséges intelligencia és a digitalizáció, ezzel megszüntetve a teljes szakmát vagy segíti azt, az adminisztratív, nem annyira komplex feladatok elvégzésével.

Végül arra a fő kérdésre szeretnék válaszolni, amely az egész kutatás alapját képezi:

- Miért tartozik az „előregedő” szakmák közé a könyvvizsgálat? Egyáltalán tényleg előregedő?

A tanulmány során használt kutatási módszerek segítségével egyértelműen látszik, hogy a könyvvizsgálat valóban előregedő. Ezt nem csak azért lehet tudni, mert az interneten megtalálható források ezt bizonyítják, hanem mert az elvégzett pilot jellegű megkérdezések

során a kérdőívekre kapott válaszok is ugyanebbe az irányba mutatnak. Persze, ha utánajárunk, és kiderül, hogy valóban, a kamarai tag könyvvizsgálók 2%-a 40 év alatti csupán, az elég indok arra, hogy kijelentsük, jelenleg az idősebb korosztály képviseli a szakmát. Azonban, az előregedés kijelentéséhez szükség van arra is, hogy valószínűsítsük azok arányát is, akik az „utánpótlást” képezhetik. Már az is sok mindent elárul, hogy az átlagos „utca embere” nincs tisztában azzal, hogy kik is azok a könyvvizsgálók és milyen tevékenységet végeznek, de ha még a szakterület irányába tovább haladók céljai között sem szerepel ezen szakma munkakörének, feladatainak elsajátítása, akkor az egy elég negatív jövőképet vázol fel elénk. Ez azonban az igazság. A könyvvizsgálatra jellemző tevékenységek, készségek megszerzése nem motiválja a fiatalságot, ami kiderült a felsőoktatásban tanulók körében végzett pilot kutatásból is. Tehát aki tanulja, az rengeteg munkát lát benne, aki pedig nem ül ezzel kapcsolatos tanórákon, ahhoz pedig nem is jut el egy ilyen munkakör megismerésének a lehetősége. Ez az egy mondat magába foglal minden okot a szóban forgó probléma meglétével kapcsolatban. A legfiatalabb generációk már nem szeretnek sokat tanulni, így nem vállalkoznak ilyen nagy mennyiségű tudásanyag befogadására, pedig, ha tudnák, hogy az egész élet egy tanulási folyamat, és hogy a tudás az, ami, ha klisésen is, de biztosan nem elvehető, akkor nem riadnának vissza ilyen lehetőségektől. A monoton munkavégzés is elriasztó tud lenni, azonban ahhoz, hogy a szakmával járó előnyöket megszerezhesse valaki, először fel kell áldozni egy kis időt az életéből, amíg meg nem tanulja a legalapvetőbb adminisztrációs feladatokat is. Persze ezen a cégek változtathatnának, ha kimozdítanák pályakezdőiket az íróasztal mögül és komplexebb feladatokba is betekinthetnének, viszont rengeteg asszisztensi munka ellátására van szüksége a magasabb pozíciójú dolgozóknak. A felelősségteljes munkavégzés is egy olyan fogalom, ami nem a munka egyszerűségét emeli ki, hanem azt, hogy a könyvvizsgálat olyan tevékenység, amelynek végzése közben mások életére is hatással vagyunk, vegyük csak figyelembe a könyvvizsgálói jelentést, ami olyan jelentőséggel bír, hogy végleg eldöntheti egy gazdasági társaság életét. Rengetegen nem vállalnák be ezt a kockázatot. A túlóra sem a legvonzóbb kifejezése annak, hogy jól érzik magukat a munkavállalók, pedig a sok ráfordított idő is egyszer megtérül, a nyár szinte teljes egészében szabad, ekkor az egész család együtt pihenhet. Ezzel szemben rengetegen vannak azok, akik nem is hallanak az e-fajta álláslehetőségről, ugyanis, mint az a tanulmány során is kiderült, nincs eléggé népszerűsítve a könyvvizsgálat a szakma képviselői közreműködésével sem a középfokú oktatás keretei között, sem az egyetemi karokon. Erre lennének alkalmasak a szakmát népszerűsítő előadások és olyan kurzusok, melyek szabadon választhatóak és betekintést nyújtanak a könyvvizsgálat világába. Ezekben azonban hiány van, ami nagy károkat is okozhat egy-egy szakterület életében. A

számvitel mesterszakon lévő tárgyakat tekintve is elmondható, hogy térhódításra van szüksége a könyvvizsgálatnak, ugyanis „A választható specializációkat is figyelembe véve a számvitel mesterszakon a számvitel elmélet és kutatás, a költség- és teljesítményszámlálás, a stratégiai vezetői számvitel, a pénzügyi kontrolling, a számvitel számítógépes támogatása, az alkalmazott vállalatértékelés, a számviteli esettanulmányok, a számvitel szabályozása, a könyvvizsgálat rendszere, a költségvetési szervek és költségvetési támogatások ellenőrzése, a hitelintézetek ellenőrzése, a könyvvizsgálat számítógépes támogatása, a vállalatirányítás és számvitel, az ellenőrzési esettanulmányok szakterületein szerezhető speciális ismeret.” (Sisa-Siklósi-Harsányi-Veress, 2020 39. o.). Látható tehát, hogy még a könyvvizsgálói pályához legközelebb álló egyetemi képzésen is csak két olyan tárgy jelenik meg, amely kifejezetten a szakmához köthető, ezen is lehetne javítani a jövőben. Ezek után tehát nem meglepő, hogy fiatal munkaerő hiányában nem fog „megfiatalodni” a szakma sem és az egyre inkább idősek által végzett könyvvizsgálat az „előregedő” jelzőt kapta a megnevezése elé.

6. ZÁRÓ GONDOLATOK

A kutatás során végig arra a kérdésre kerestem a választ, hogy miért tartozik az „előregedő” szakmák közé a könyvvizsgálat. Végig gondolva a primer és a szekunder kutatás is eredményesnek mondható, hiszen több választ is kaptam az általam felvetett probléma okára, ezzel elérve a kitűzött célt. Mivel egy, a társadalom számára fontos, rengeteg embert érintő szakterületről beszélünk, ezért az évszázadok alatt számtalan változáson, törvénymódosításon ment keresztül a szakma. Hazánkban is, csak az utolsó évtizedekben, számottevő változások jellemezték ezt a szakterületet. Ezáltal, már az ezzel kapcsolatos fejezetben sikerült olyan okot találni, melynek köszönhetően folyamatosan csökken a szakmában elhelyezkedők, és ezáltal a kamarai tag könyvvizsgálók száma. Az „utca emberét” megszólító kérdőíves megkérdezés alapján kiderült többek között, hogy nagyon kevesen ismerik magát, a könyvvizsgálói szakmát. Valamekkora tudással ugyan rendelkeznek a témával kapcsolatban, de sok könyvvizsgálattal kapcsolatos elképzelésük nem helyénvaló, így nem meglepő, hogy nem is keresik ezeket az álláslehetőségeket. A másik kérdőív által próbáltam megfejtetni az egyetemisták könyvvizsgálattal kapcsolatos tudását, ez ugyancsak sikeres lett. Kiderült, hogy melyek azok a szakmához kötődő kérdések, amikre tudnak válaszolni és melyek azok, amikkel nincsenek annyira tisztában a pénzügy és számvitel szakos, illetve a közgazdasági terület más szakjain tanulók, valamint a Pécsi Tudományegyetem egyéb Karán tanuló hallgatók. Bőven akadtak olyan témák, mellyel kapcsolatban nem pontos a kitöltők szakterülettel kapcsolatos elképzelése, így az sem meglepő, hogy nincs nagy motivációjuk a könyvvizsgálatban való elhelyezkedéshez. A szakértői kérdőív során is minden fontos kérdésre választ kaptam. Nagy élmény volt meghallgatni a szakmát rendkívül jól ismerők véleményét, álláspontját, mely során nagy hangsúlyt kapott az is, hogy a sok tanulás és felelősségteljes munkavégzés rémiszti meg leginkább a dolgozni vágyókat.

Személy szerint szeretnék változtatni a könyvvizsgálatról kialakult, a fiatalokat kevésbé vonzó képen, ezért is írtam ezt a tanulmányt. Kutatásom során több olyan tényezővel is szembesültem, amely további kutatást igényel. Ilyen többek között, hogy azok a kamarai tag könyvvizsgálók, akik szüneteltetik a tevékenységüket, vagy kiléptek valamilyen okból a Magyar Könyvvizsgálói Kamarából, milyen módon jutottak el ideig, illetve mi vezetett a döntésükhöz. Vannak-e olyan tényezők, melyek közösek ezekben az ügyekben és a szakma generációváltásának témáját illetően. Illetve nem szabad megfeledkezni a szakma jövőjéről sem. Felmerült ez alapján egy további kérdés: Egyáltalán érdemes még könyvvizsgálónak

menni vagy a mesterséges intelligencia ellehetetleníti a feladatok emberek általi elvégzését? Ezek csak a legszembetűnőbb kérdések, de a témában mindenképpen további kutatásra sarkallnak. Addig is, amíg nem kezdek bele ezekbe a kutatásokba, csak remélni tudom, hogy ezen kutatás már elősegíti valamilyen szinten a könyvvizsgálat népszerűsítését és a fiatalok rájönnek arra, hogy érdemes minél többet tanulni, fejlődni és meglátják, hogy milyen szépségei is vannak ennek a pályának.

FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS FORRÁSOK JEGYZÉKE

2000. évi C. törvény a számvitelről X. Fejezet 155.§ Letöltve: Nemzeti Jogszabálytár, <https://njt.hu/jogszabaly/2000-100-00-00> 2024. szeptember 1.
2007. évi LXXV. törvény a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről Letöltve: Nemzeti Jogszabálytár, <https://njt.hu/jogszabaly/2007-75-00-00.18> 2024. szeptember 1.
- Alma Career (2024): Könyvvizsgáló, auditor (Közgazdaság, pénzügyek, könyvelés) Letöltve: [fizetesek.hu](https://www.fizetesek.hu/fizetesek/kozgazdasag-penzugyek-konyveles/konyvvizsgalo-auditor) Magyarország, <https://www.fizetesek.hu/fizetesek/kozgazdasag-penzugyek-konyveles/konyvvizsgalo-auditor> 2024. október 15.
- BPO ADMIN (2017): Hogyan tehető újra vonzóvá a könyvvizsgálat a fiatalok számára? Letöltve: [mgi-bpo](https://mgi-bpo.hu/irodai-hirek/hogyan-teheto-ujra-vonzova-a-konyvvizsgaloi-szakma-a-fiatalok-szamara/), <https://mgi-bpo.hu/irodai-hirek/hogyan-teheto-ujra-vonzova-a-konyvvizsgaloi-szakma-a-fiatalok-szamara/> 2017. június 16.
- Budai E. (2024): A könyvvizsgáló presztízse XXXII. Országos Könyvvizsgálói Konferencia, Tudományos Szekció II., Visegrád, 2024. szeptember 11.
- Budai E. – Bujtor E. – Denich E. (2022): Leendő közgazdászok munkaerőpiaci várakozásai. DANUBIUS NOSTER, 10. évf. 2022/4. sz. 263-276. o.
- Fehér M. - Torma J. (2017): A könyvvizsgálat etikai és fegyelmi kérdései Letöltve: MKVK, https://mkvk.hu/bundles/csmssite/mkvk/uploads/userfiles/files/hu/letolthetoanyagok/konferencia/okk/2017/02_Feher_Torma_dia.pdf 2017. szeptember 7.
- Hegedűs M. – Nedelka E. (2021): A könyvvizsgálók személyisége. Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából, Pandémia – fenntartható gazdálkodás – környezettudatosság, Konferenciakötet, Lektorált tanulmányok 177-184. o. Sopron, 2021. november 4.
- Madarasiné Dr. Szirmai A. (2022): Újdonságok és kihívások a számvitel világában Letöltve: Budapesti Gazdasági Egyetem, Pénzügyi és Számviteli Kar, Számviteli Tanszék, https://publikaciotar.uni-bge.hu/2167/1/A%20sz%C3%A1mvitel%20%C3%A9s%20a%20controlling%20elm%C3%A9lete%20gyakorlata_%C3%BAjdons%C3%A1gok%20%C3%A9s%20kih%C3%ADv%C3%A1sok%20a%20sz%C3%A1mvitel%20vil%C3%A1g%C3%A1ban-155-167.pdf 2024. október 24.
- Lukács L. I. – Török M. Zs. (2019): A magyar könyvvizsgálat történetének mérföldkövei a középkortól napjainkig. Polgári szemle, 15. évf. 4-6. sz. 212-223. o.

- Magyar Könyvvizsgálói Kamara küldöttgyűlése (2017): Magyar Könyvvizsgálói Kamara szabályzata a könyvvizsgálói hivatás magatartási (etikai) szabályairól és a fegyelmi eljárásról Letöltve: MKVK, <https://net.jogtar.hu/mkvk?docid=A17S0004.MKV&getdoc=1&searchUrl=/mkvk-kereso/gyors> 2023. május 5.
- Mazars Group (2021): The future of audit: market view Myths, realities and ways forward Letöltve: Mazars, <https://www.forvismazars.com/hu/hu/hirek/a-forvis-mazars-csoport-kiadvanyai/hirlevelek-tanulmanyok-kutatasok/a-konyvvizsgalat-joevoje-a-piac-szemszoegebol> 2024. október 24.
- Mikrocenzus 2016 (13. A foglalkozások presztízse) (2018) Budapest: KSH.
- Munkácsi M. (2016): Minőség a könyvvizsgálatban 2016 Letöltve: MKVK, https://mkvk.hu/bundles/csmssite/mkvk/uploads/userfiles/files/hu/letolthetoanyagok/Bizottsagok/minell/eloadasok/Minell_2016.ppt 2016. október 12.
- NGUYEN és társai (2020): Evaluation of Auditors' Professional Skills in Local Auditing Firms in Hanoi. The Journal of Asian Finance, Vol. 7. No. 9. o. 583-591.
- Pál T. (2012): Könyvvizsgálat Letöltve: KÖZGÁZMISKOLC, <https://gtk.unimiskolc.hu/files/1290/K%C3%B6nyvvizsg%C3%A1lat+el%C5%91ad%C3%A1s+2012.pdf> 2024. október 22.
- Petrányi A. – Túróczi I. (2015): A könyvvizsgálati rendszer Magyarországon. Economica, 8. évf. 2. sz. 21-30. o.
- RSM Hungary (2024): Könyvvizsgálói jelentés Letöltve: RSM, <https://www.rsm.hu/kisokos/konyvvizsgaloi-jelentes> 2024. október 15.
- Sisa K. – Siklósi Á. – Harsányi G. – Veress A. (2020): A számviteli képzés helye és szerepe a felsőoktatás stratégiai célkitűzései mentén. VEZETÉSTUDOMÁNY/BUDAPEST MANAGEMENT REVIEW, 51. évf. 2020. 02. sz. 32-45. o.
- Sunarmin, S. – Junaidi, A. (2022): Auditor Skill, Work Experience and Professional Skepticism on Performance of Auditors. Ilomata International Journal of Tax & Accounting, Vol. 3. No. 2. 183-190. o.
- Tóthné Sz. E. (2015): Számvitel és könyvvizsgálat. Gazdaság & Társadalom, 7. évf. különszám 61-75. o.

MELLÉKLETEK 1.

1. kérdőív („utca embere”):

Egy előregedő szakma: a könyvvizsgálat

Tisztelt Kitöltő!

Győző Zalán vagyok, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának pénzügy és számvitel szakos, végzős hallgatója. Szakdolgozatom során a magyar könyvvizsgálattal kapcsolatban kutatok, amely diplomamunkámhoz az Ön segítségére is szükségem van. Kérem töltse ki ezen kérdőívemet, hogy minél több információhoz, adathoz jussak a témámmal kapcsolatban. Természetesen a kérdőív anonim, a válaszokat kizárólag a szakdolgozatom során használom fel. A kitöltés 8-10 percet vesz igénybe, köszönöm szépen az együttműködést!

Tisztelettel: Győző Zalán

* *Kötelező kérdés*

1. Ismer Ön könyvvizsgálót? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Igen, ismerek könyvvizsgálót!
- ☐ Nem, nem ismerek könyvvizsgálót!

2. Jellemzően milyen nemű Ön szerint egy könyvvizsgáló? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Jellemzően férfi nemű.
- ☐ Jellemzően nő nemű.

3. Ön szerint jellemzően milyen idős egy könyvvizsgáló? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Jellemzően 25 év alatti.
- ☐ Jellemzően 25 és 40 év közötti.
- ☐ Jellemzően 41 és 55 év közötti.
- ☐ Jellemzően 56 és 70 év közötti.
- ☐ Jellemzően 70 év feletti.

4. Mit gondol, milyen tulajdonságok jellemzik a legtöbb könyvvizsgálót? Véleménye szerinti összes megfelelő választ jelölje meg és/vagy írjon más tulajdonságot az „egyéb” opciónál! *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Komoly
- ☐ Böbeszédű
- ☐ Megbízható
- ☐ Nyugodt
- ☐ Érzelmes
- ☐ Társaságkerülő
- ☐ Társaságkedvelő
- ☐ Indulatos
- ☐ Vezető személyiségű
- ☐ Csapatjátékos
- ☐ Megfontolt
- ☐ Sértődékeny
- ☐ Nyitott
- ☐ Kreatív
- ☐ Intelligens
- ☐ Jókedvű
- ☐ Vicces
- ☐ Egyéb: _____

5. Ha Önnek szakmai tanácsra lenne szüksége, akkor nyugodt szívvel fordulna egy könyvvizsgálóhoz? *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

- ☐ Igen, szívesen fordulnék egy könyvvizsgálóhoz.
- ☐ Nem, nem szívesen fordulnék egy könyvvizsgálóhoz.

6. Ön szívesen dolgozna könyvvizsgálói munkakörben? Minden sorban jelölje meg az Önre leginkább jellemzőt! *

Soronként csak egy oválit jelöljön be.

	1 - egyáltalán nem jellemző rá	2 - inkább nem jellemző rá	3 - inkább jellemző rá	4 - nagyon jellemző rá
Igen, a magas munkabér miatt.	☐	☐	☐	☐
Igen, a kiszámítható jövő miatt.	☐	☐	☐	☐
Igen, a szerteágazó szakmai tudás megszerzése miatt.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert sokat kell hozzá tanulni.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert monoton munkavégzés jellemzi.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert felelősségteljes munkavégzés jellemzi.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert számokkal foglalkozik.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert lehetőség van a fejlődésre.	☐	☐	☐	☐

a fejlődésre.
a fejlődésre.

Igen, mert lehetőség van nemzetközi karrier kiépítésére is.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert szeretek csapatban dolgozni.	☐	☐	☐	☐

7. Ha esetleg van egy konkrét indoka, ami miatt szívesen lenne könyvvizsgáló, vagy éppen nem lenne az, kérem írja le ide!

8. Ha szóba kerül egy könyvvizsgáló, akkor Ön az adott illetőt milyen öltözetben, hajviselettel, kiegészítővel, segédeszközzel képzelel el? Ha Ön szerint a felsoroltak közül valami kimaradt, akkor kérem írja oda az „egyéb” opcióhoz! *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Szabadidő ruha
- ☐ Zakó
- ☐ Ing
- ☐ Kalap
- ☐ Nyakkendő
- ☐ Pulóver
- ☐ Kabát
- ☐ Farmer nadrág
- ☐ Bőrdzseki
- ☐ Mellény
- ☐ Vasalt nadrág
- ☐ Makkos cipő
- ☐ Sportcipő
- ☐ Rövidnadrág
- ☐ Hajzselé
- ☐ Konty
- ☐ Copf
- ☐ Arcszőrzet
- ☐ Borotvált arc
- ☐ Szemüveg
- ☐ Nyaklánc
- ☐ Karkötő
- ☐ Piercing
- ☐ Bokalánc
- ☐ Gyűrű
- ☐ Fülbevaló
- ☐ Laptop táska
- ☐ Váltótáska
- ☐ Pénztárca
- ☐ Egyéb: _____

9. Ön szerint mi jellemzi leginkább egy könyvvizsgáló családi állapotát? Ha Ön szerint a felsoroltak közül valami kimaradt, akkor kérem írja oda az „egyéb” opcióhoz! *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Egyedülálló
- ☐ Nincs gyermeke
- ☐ Élettársi viszonyban álló
- ☐ Házas
- ☐ Egy gyermekes
- ☐ Több gyermekes
- ☐ Elvált
- ☐ Özvegy
- ☐ Egyéb: _____

10. Ön szerint jellemzően mit/miket csinál egy könyvvizsgáló a szabadidejében? Ha Ön szerint a felsoroltak közül valami kimaradt, akkor kérem írja oda az „egyéb” opcióhoz! *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ A családjával van, gyereket nevel.
- ☐ Szakkönyveket, szakcikkeket olvas.
- ☐ Túrázik, kint tartózkodik a szabadban.
- ☐ Beszélget, kommunikál szakmabeliekkel.
- ☐ Telefonbeszélgetést folytat munkájával kapcsolatban.
- ☐ Nincs szinte semmi szabadideje, otthon is dolgozik.
- ☐ Találkozik, kikapcsolódik a barátaival.
- ☐ Egyéb: _____

11. Ön szerint a felsoroltak közül mely pénzösszeg jellemzi leginkább a könyvvizsgálók egy havi bruttó keresetét Magyarországon? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 500.000 Ft alatt
- ☐ 500.000 Ft - 750.000 Ft között
- ☐ 750.000 Ft - 1.000.000 Ft között
- ☐ 1.000.000 Ft - 1.500.000 Ft között
- ☐ 1.500.000 Ft - 2.000.000 Ft között
- ☐ 2.000.000 Ft felett

12. Ön szerint szakmai szempontból mennyire fontos tagja a társadalomnak egy könyvvizsgáló? Mennyire nélkülözhető a munkája? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 0%-ban - egyáltalán nem fontos tagja a társadalomnak szakmailag
- ☐ 0%-25%-ban - inkább nem hasznos tagja a társadalomnak szakmailag
- ☐ 25%-50%-ban - van olyan része a munkájának, mely által valamennyire számottevő tagja a társadalomnak szakmailag
- ☐ 50%-75%-ban - inkább hasznos tagja a társadalomnak szakmailag
- ☐ 75%-100%-ban - sok olyan terület van, ami miatt nagyon fontos tagja a társadalomnak szakmailag, de nem nélkülözhetetlen.
- ☐ 100%-ban - nélkülözhetetlen tagja a társadalomnak szakmailag

13. Ön szerint jellemzően mennyire vannak leterhelve munka szempontjából a könyvvizsgálók? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Böven elég napi 6 óra a feladatok elvégzéséhez.
- ☐ A napi 8 órás munkaidőben sem kell annyira megerőltetniük magukat, hiszen monoton munkát végeznek.
- ☐ Dolgoznak a napi 8 órás munkaidőben, semmi más feladatuk nincs.
- ☐ A napi 8 órás munkaidő mellett, otthon is folytatják még a munkát.
- ☐ Még a szabadidejükben is szakmai teendőkkel foglalkoznak.

14. Mi az Ön neme? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Férfi
- ☐ Nő

15. Mi az Ön életkora? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 18 év alatti (de már betöltötte a 14. életévét)
- ☐ 18 év és 30 év közötti
- ☐ 31 év és 50 év közötti
- ☐ 51 év és 70 év közötti
- ☐ 70 év feletti

16. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 8 osztályos általános iskolai bizonyítvány
- ☐ Szakmát szerzett
- ☐ Érettségit szerzett
- ☐ Főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezik
- ☐ Doktori fokozattal rendelkezik

17. Ha van valamilyen észrevétele a kérdőívvel kapcsolatban, akkor kérem, azt itt ossza meg velem!

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok

MELLÉKLETEK 2.

2. kérdőív (egyetemisták):

Egy előregedő szakma: a könyvvizsgálat

Tisztelt Kötöltő!

Győző Zalán vagyok, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának pénzügy és számvitel szakos, végzős hallgatója. Szakdolgozatom során a magyar könyvvizsgálattal kapcsolatban kutatok, amely diplomamunkámhoz az Ön segítségére is szükségem van. Kérem töltsse ki ezen kérdőívet, hogy minél több információhoz, adathoz jussak a témámmal kapcsolatban. Természetesen a kérdőív anonim, a válaszokat kizárólag a szakdolgozatom során használom fel. A kitöltés 8-10 percet vesz igénybe, köszönöm szépen az együttműködést!

Tisztelettel: Győző Zalán

* Kötelező kérdés

1. Jellemzően mivel foglalkozik Ön szerint egy könyvvizsgáló (az összes megfelelő választ jelölje meg)? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ pénzügyi beszámolók szakmai véleményezése
- ☐ különböző számlák, bizonylatok lekönyvelése
- ☐ gazdaságilag kockázatos területek vizsgálata
- ☐ pályázatok követelményeinek való megfelelés ellenőrzése
- ☐ főkönyvi számlák éves nyitásának és zárásának elkészítése
- ☐ a gazdasági társaság éves beszámolójának elkészítése
- ☐ valós kép nyújtása a gazdálkodó vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetéről
- ☐ gazdasági társaságoknak javaslattétel befektetésekkel, költséghatékonysággal kapcsolatban

2. Ön szerint mikor kap szerepet egy gazdasági társaság életében egy könyvvizsgáló *
(az összes megfelelő választ jelölje meg)?

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Ha a gazdasági társaság éves nettó árbevétele az előző két üzleti évben átlagosan meghaladta a 100 millió Ft-ot.
- ☐ Ha a gazdasági társaság éves nettó árbevétele az előző két üzleti évben átlagosan meghaladta a 300 millió Ft-ot.
- ☐ Ha a gazdasági társaság által foglalkoztatottak száma az előző két üzleti évben átlagosan meghaladta az 30 főt.
- ☐ Ha a gazdasági társaság által foglalkoztatottak száma az előző két üzleti évben átlagosan meghaladta az 50 főt.
- ☐ Minden esetben szerepet játszik a gazdasági társaság életében.

3. Az alább felsoroltak közül melyek tartoznak a könyvvizsgálat etikai alapelvei közé *
(az összes megfelelő választ jelölje meg)?

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Titoktartás
- ☐ Profitorientáltság
- ☐ Objektivitás
- ☐ Hivatáshoz méltó magatartás
- ☐ Empátia
- ☐ Tökéletességre, részletességre való törekvés
- ☐ Tisztesség
- ☐ Szakmai hozzáértés és megfelelő gondosság

4. Ön szerint a felsoroltak közül melyek lehetnek valós könyvvizsgálói vélemények (az *
összes megfelelő választ jelölje meg)?

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Tiszta vélemény
- ☐ Kizáró vélemény
- ☐ Ellenvélemény
- ☐ Véleménynyilvántartás visszautasítása
- ☐ Korlátlan vélemény
- ☐ Korlátozott vélemény

5. Ön melyik könyvvizsgáló cégről hallott már (az összes Ön által ismert céget jelölje *
meg)?

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Grant Thornton
- ☐ EY
- ☐ Deloitte
- ☐ Auditker Kft.
- ☐ BDO
- ☐ PwC
- ☐ Zeneca
- ☐ Nexia International
- ☐ JP Morgan Chase & Co.
- ☐ KPMG

6. Ön szerint Magyarországon mely városban található Big 4 könyvvizsgáló cég (a lehető legtöbb megfelelő választ jelölje meg)? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Miskolc
- ☐ Budapest
- ☐ Pécs
- ☐ Székesfehérvár
- ☐ Győr
- ☐ Szeged
- ☐ Veszprém
- ☐ Debrecen

7. Mit gondol, milyen tulajdonságok jellemzik a legtöbb könyvvizsgálót? Véleménye szerinti összes megfelelő választ jelölje meg és/vagy írjon más tulajdonságot az „egyéb” opciónál! *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

- ☐ Komoly
- ☐ Bőbeszédű
- ☐ Megbízható
- ☐ Nyugodt
- ☐ Érzelmes
- ☐ Társaságkerülő
- ☐ Társaságkedvelő
- ☐ Indulatos
- ☐ Vezető személyiségű
- ☐ Csapatjátékos
- ☐ Megfontolt
- ☐ Sértődékeny
- ☐ Nyitott
- ☐ Kreatív
- ☐ Intelligens
- ☐ Jókedvű
- ☐ Vicces
- ☐ Egyéb: _____

8. Ön szerint a felsoroltak közül mely pénzösszeg jellemzi leginkább a könyvvizsgálók egy havi bruttó keresetét Magyarországon? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ 500.000 Ft alatt
- ☐ 500.000 Ft - 750.000 Ft között
- ☐ 750.000 Ft - 1.000.000 Ft között
- ☐ 1.000.000 Ft - 1.500.000 Ft között
- ☐ 1.500.000 Ft - 2.000.000 Ft között
- ☐ 2.000.000 Ft felett

9. Ön szívesen dolgozna könyvvizsgálói munkakörben? Minden sorban jelölje meg az ***** Önre leginkább jellemzőt!

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

	1 - egyáltalán nem jellemző rá	2 - inkább nem jellemző rá	3 - inkább jellemző rá	4 - nagyon jellemző rá
Igen, a magas munkabér miatt.	☐	☐	☐	☐
Igen, a kiszámítható jövő miatt.	☐	☐	☐	☐
Igen, a szerteágazó tudás megszerzése miatt.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert sokat kell hozzá tanulni.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert monoton munkavégzés jellemzi.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert felelősségteljes munkavégzés jellemzi.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert számokkal foglalkozik.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert lehetőség van a fejlődésre.	☐	☐	☐	☐

a fejlődésre.

Igen, mert lehetőség van nemzetközi karrier kiépítésére is.	☐	☐	☐	☐
Igen, mert szeretek csapatban dolgozni.	☐	☐	☐	☐

10. Ha esetleg van egy konkrét indoka, ami miatt szívesen lenne könyvvizsgáló, vagy éppen nem lenne az, kérem írja ide!

11. Mi az Ön neme? *****

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Férfi
☐ Nő

12. Ön a Pécsi Tudományegyetem mely Karának hallgatója? Ha esetleg a *
Közgazdaságtudományi Karon tanul (mostantól KTK), akkor legyen kedves az
adott szakot megjelölni!

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Állam- és Jogtudományi Kar (ÁJK)
- ☐ Általános Orvostudományi Kar (ÁOK)
- ☐ Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar (BTK)
- ☐ Egészségtudományi Kar (ETK)
- ☐ Gyógyszerésztudományi Kar (GYTK)
- ☐ KTK, Emberi erőforrások alapszak
- ☐ KTK, Gazdálkodási és menedzsment alapszak
- ☐ KTK, Kereskedelem és marketing alapszak
- ☐ KTK, Marketing mesterszak
- ☐ KTK, Pénzügy és számvitel alapszak
- ☐ KTK, Pénzügy mesterszak
- ☐ KTK, Turizmus-vendéglátás alapszak
- ☐ KTK, Vállalkozásfejlesztés mesterszak
- ☐ KTK, Vezetés és szervezés mesterszak
- ☐ Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar (KPVK)
- ☐ Műszaki és Informatikai Kar (MIK)
- ☐ Művészeti Kar (MK)
- ☐ Természettudományi Kar (TTK)

13. Hányadik tanulmányi évét kezdi azon a karon, ahol Ön jelenleg hallgató? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

- ☐ Első évetem kezdem.
- ☐ Második évetem kezdem.
- ☐ Harmadik évetem kezdem.
- ☐ Negyedik évetem kezdem.
- ☐ Ötödik évetem kezdem.
- ☐ Hatodik évetem kezdem.
- ☐ Hetedik évetem kezdem.

14. Ha van valamilyen észrevétele a kérdőívvel kapcsolatban, akkor kérem, azt itt ossza meg velem!

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok